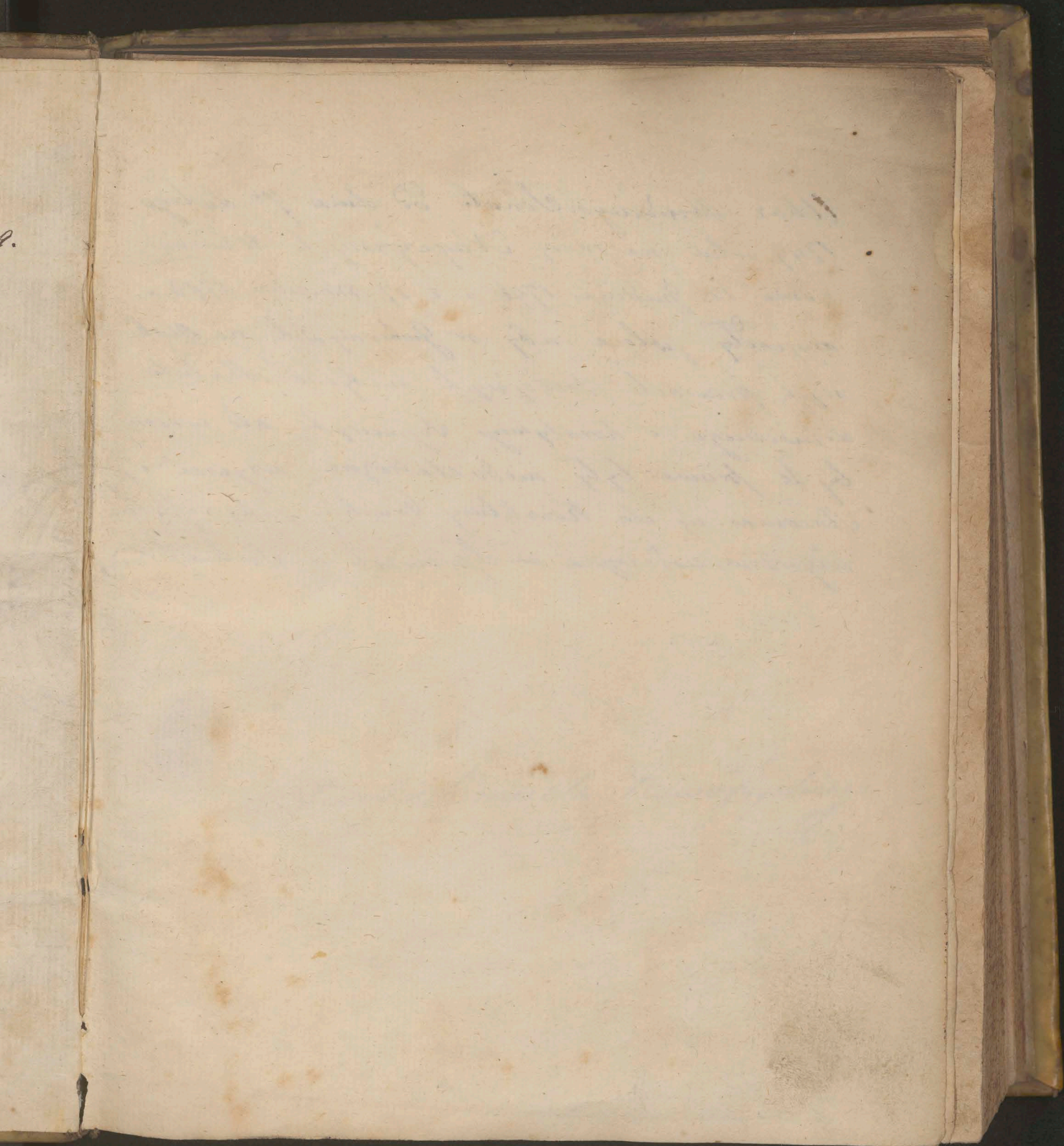

C-1070

1869. II. 67. 68.

Sup. namian, of Tyla w 10 for Wd.

3052 *Prout.*

Ukaz Pruskiego Senatu od dnia 7° Lutego
1799. roku na mocy Najwyższych Uchwał
z dnia 12. Grudnia 1796° r. i 17. Wierśnia 1798. r.
mądrze poleca aby w Guberniach na Obo-
wych prawach zostających nie tylko Statutu
Litewskiego i Konstytucyj Sejmowych, ale w ośm
by te prawa były niedostateczne, wywaci i
Skazowaci iż do Korespondency Pruskiej iżle wspotnie
wrymano, zwodaczone w Sprawach o Subiektach,

lego
ow
8. v.
uob.
la
rom
i
solue
h'ab,

2 Directum Samueli Newophycis. -

Ja Korektura jako prawo wdać się temu przedsię do
Królowej Polki i wdać się do wydawnictwa zabytków
3° na Sejmie 1598. roku Pały wól. legum 2° na
Stroiny 1466. w i z przywilejem tegoż króla ku napisaniu
ku wydawnictwu widać - Jaki ten wydawnictwu umieszczę
w wól. leg. 6° od Stroiny 549. -

Exemplary ten Korektury przedniej dosta-
tem z biblioteki z Jaka Matachowskiego
Kancelarza Wielkiego Koronnego, którego cowa
ka była z Generalem Karwielim a tto-
remu po łonie dostata i biblioteka Kancela-
rza i wierzona do szkoły. Syn Genera-
ta Karwielim Karwielim: ożnił i z Genera-
tem Przemysły który pierwszy był z
Urbanem Przemysły - Ja to Pan wick wsi-
myś polski i Tawicki Dawnyś diel, ad-
data Antykwaryjnym Ludem Wzrostem
koin z romane francuzskie, i ttoż
ten Exemplary dostatem, wazny na obla-
gu i z cyfry Kancelarza Jaka Matachows-
kiego. - Oprócz Korektury, tu razem oprowa-
re i przywileje temu przedsię. - Je to wydanie Pat-
terona jest najlepsze i najzłote w Bibliotece
Swieży na 113. -

JURA
MUNICIPALIA
TERRARUM PRUSSIAE,
ET LEGES AD EAS TER-
RAS PRIVATIM PER-
TINENTES

Cum Gratia & Privilegio S.R.M.

GEDANI
Sumptibus ANDREÆ HÜNEFELDII,
Anno Domini
M. DC. LVII.

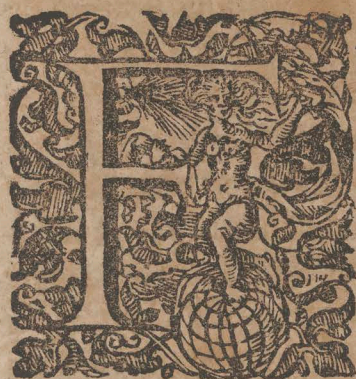
7698 II

pro
bis
Th
dar
cto
Te
Civ
aca
fili
dic
dur

ron
eju
mu
Cru

Privilegium Culmense.

RATER EBERHARDUS

dictus de SEYNE, Præceptor Domus Sanctæ Mariæ Theutonicorum per Alemani-
am, & vices gerens Magistri Generalis per
Livoniam & Prussiam, Universis Chri-
sti fidelibus præsentem paginam inspe-
cturis, orationes in Domino Jesu Christo.

Noverit Universitas vestra, quòd Nos, cum ad partes Prussiae
pro negocijs plurimis venissemus promovendis, inter alia, quæ no-
bis diffinienda occurrerunt ibidem negocia, Cives Culmenses ac
Thorunenses turbatos invenimus pro eorum Privilegio, quon-
dam eis à Magistro nostro bonæ memoriæ Fratre HERMANNO di-
cto de SALCZA, & Fratre HERMANNO BALKONE, primo ejusdem
Terræ Commendatore, donato, & postmodum per incendium
Civitatis Culmensis amisso, Cujus rei veritatem à Fratribus nostris
ac aliis viris honestis Nos plenius cognoscentes, de communi con-
silio Fratrum nostrorum ibidem existentium, pariter & consensu,
dictos Cives lætificantes, Privilegium prædictum ipsis restauran-
dum duximus, in hunc modum.

FRATER HERMANNUS Domus Hospitalis Sanctæ Mariæ Theu-
tonicorum Jherosol. Magister, & FRATER HERMANNUS BALKO,
ejusdem Ordinis in Prussia Provisor, necnon totus ejusdem Do-
mus Conventus, universis Christi fidelibus, hanc paginam inspe-
cturis, Salutem in vero Salutari.

QUAN-

QUANTO plura quantoq; majora Culmensis Terræ, ac præcipuè Civitatum nostrarum incolæ, Culmensis scilicet & Thorunensis, tum pro Christianitatis defensione, tum pro Domus nostræ promotione, discrimina sustinebant, tantò ardentius atq; efficacius in omnibus, quibus cum Justitia possumus, eis adesse volumus & debemus. Hinc est, quòd eisdem Civitatibus hanc indulsumus perpetualiter libertatem, ut earum Cives eligant sibi in iisdem Civitatibus singulos Judices annuatim, qui Domui nostræ & Communitati Civitatum competant earundem: Eisdemq; Judicibus cessimus perpetualiter de parte tertia multarum Judicialium, pro culpis majoribus pensatarum, pœnam minorum excessuum, quæ Quotidiana dicitur, videlicet XII. nummos, & infra eis totaliter concedendo. Ita ut quicquid de talibus Judex infra tribunal indulserit, de quatuor solidis videlicet & infra, id etiam ex parte Domus nostræ sit indultum. Veruntamen de majoribus culpis, ut sint homicidia, sanguinis effusio & his similia, Judex absq; Fratrum nostrorum assensu nihil remittat. Nos etiam partes illas, quæ Nos contigerint, in eisdem Judiciis vendere vel infeodare cuiquam non debemus.

Igitur Civitati Culmen, dedimus ad prata, pascua, & alios usus communes, à terminis cujusdam Villæ, quæ Ust appellatur, per descensum Wissæ, usq; ad terminos cujusdam Lacus, qui dicitur Rensehe, & de ipso Lacu ascendendo usq; ad Villam, quæ Rude vocatur, & juxta terminos ejusdem Villæ usq; ad aliam Villam Lunawe dictam, & sic directè ad viam, quæ ducit ad insulam S. Mariæ, per viam verò directè usque ad terminos cujusdam Villæ, quæ Grobene dicitur, & sic ulterius ad Vallem, quæ Browina nuncupatur. Ne hoc tacendum est, quòd liberum erit piscari sæpe dictis Civibus in prædicto Lacu, qui dicitur

Rense-

3

Rensehe, sicut & nobis. Præterea supradicta Bona tam in sylvis, quàm in pratis & agris, cum omni utilitate, quam Domus nostra percipere posset exinde, dicti Cives in perpetuum liberè possidebunt. Flumen verò Wissam à Villa quadam, quæ dicitur Topulna, per descensum, usq; ad Lacum, qui Rensehe vocatur, cum omni utilitate, exceptis Insulis & Castoribus, ad communes usus piscandi, prædictis Civibus & peregrinis duximus assignandum. Civitati verò Thorun. idem Flumen in longitudine ac terminis Domini Cujaviensis Episcopi ad unum milliare descendendo, & in terra in latitudine circa Wissam circumquaq; per dimidium milliare, cum omni utilitate, exceptis Insulis & Castoribus ad communes usus Civium & peregrinorum duximus assignandum.

Statuimus autem, in eisdem Civitatibus Jura Megdeburgensia in omnibus sententiis in perpetuum observari, hoc indulto, ut cum Reus aliquis Megdeburch in sexaginta solidis puniri debeat, hic in triginta solidis Culmen monetæ mulctetur, Eodem modo in culpis aliis proportionaliter observando. Si verò aliquis dubietatis scrupulus de Jure judiciario, vel de Juris judiciarii sententiis Civitatibus emerferit, in eisdem idem Articulus à Culmensis Civitatis Consulibus requiratur, Quia eandem Civitatem Capitaalem esse volumus, ac digniorem inter alias jam constructas, & si quæ adhuc infra Wissam, Ozzam & Driwanzam construentur. Dicti verò Cives ac feudales earundem Civitatum de communi consensu cesserunt, de iure, quod in Wissa super Navigio hætenus habuerunt, Ipsum cum omni utilitate Domui nostræ liberè resignando, Hac tamen conditione præmissa, quòd Nos dictum Navigium pro Summa, quanta volumus & possumus, locare seu vendere debeamus hominibus,

quibus voluerimus, qui in Civitatibus, Culmensi videlicet & Thorunensi, residentes Justitiam exhibeant uni cuique & accipiant coram Civitatum Judicibus earundem, & naulum usque ad præsens consuetum debeamus absque augmento aliquo deinceps observare. Hyemali verò tempore, cum fuerit glacies, Fratres de consilio Judicum & Consulium earundem Civitatum naulum statuunt, ut eorum discretioni videbitur expedire. Statuimus etiam, ut omnes Clerici & viri religiosi, de quacunq; religione extiterint, absque omni naulo perpetualiter cum rebus eorum, quas secum habuerint, traducantur. Quòd si quis ex ductoribus navium ex prædictis aliquem traducere ausu temerario contradixerit, leviori culpæ subjaceat, quali scilicet quatuor solidorum poena consuevit assignari.

Promissimus etiam, ut in eisdem Civitatibus nullas domos emere debeamus; Si verò aliquis domum aut aream suam Domui nostræ contulerit in sui pietatis, eam ad alios usus construere non debeamus, nisi ad quos aliquis ex civibus construet domum suam, & eadem exinde jura & consuetudines observare, quæ & quas alii de suis domibus observabunt. In his tamen Conditionibus Munitiones nostras, quas in eisdem Civitatibus jam habemus, volumus non includi.

Parochiam in Culmine dotavimus quatuor mansis juxta Civitatem, & aliis quadraginta, ubi eisdem fuerint demonstrati. Parochiam verò Thorunensem dotavimus quatuor mansis juxta Civitatem, & aliis quadraginta, ubi ei fuerint assignati. Et in eisdem Ecclesiis Jus Patronatus nostræ Domui retinemus, eis in Plebanis idoneis provisuri. Cæterum si aliquæ Parochiæ in Villis supra dictorum Civium fabricatæ fuerint, si tum Villarum singulæ earundem octuaginta mansos vel amplius

5
plius habuerint, promissimus Parochiarum quamlibet prædictarum quatuor mansis de nostra speciali parti dotare, Et Jus Patronatus habebimus perpetuò indotatis, eis etiam in idoneis Sacerdotibus provisuri.

Adhæc statuimus, ut si qua fortè quæstio contra aliquem de Bonis suis orta fuerit, si possessor vicinos ac alios conterraneos suos, quibus notum fuerit, rem taliter se habere, & testimonium justæ possessionis habuerit, potius debeat obtinere Bona illa, quàm is, qui eum impetit, ab ipso eadem Bona alienet. Absolvimus autem prædictos Cives ab omnibus Collectis injustis & hospitacionibus coactivis aliisque exactionibus indebitis, ad omnia Bona eis attinentia hanc gratiam extendentes. Porrò eisdem Civibus nostris vendidimus Bona sua, quæ à Domo nostra habere noscuntur ad hæreditatem flammingicalem, ipsis & eorum hæredibus utriusque sexus, ea cum omnibus proventibus in perpetuum liberè possidenda, salvis tamen his, quæ Domui nostræ per totam Terram duximus retinenda. Retinemus enim Domui nostræ in Bonis eorum omnes lacus, castores, venas salis, auri argentique fodinas, & omne genus metalli præter ferrum, Ita ut tamen inventor auri, sive is, in cujus Bonis inventum fuerit, idem Jus habeat, quod in Terra Ducis Slesæ, in hujusmodi, talibus est concessum. Inventor autem argenti, sive is, in cujus agris inventum fuerit, Ius Fribergense in hujusmodi inventione perpetualiter obtinebit. Quòd si Lacus aliquis ad tres tractus sufficiens agris alicujus prædictorum Civium adjunctus fuerit, si is, cujus agri sunt, eundem lacum loco agrorum acceptare voluerit, in sua ponimus optione. Si verò major fuerit, quocunque instrumento in eo piscari voluerit, ad commodum duntaxat mensæ suæ præter rete, quod Newod dicitur,

cetur, habeat liberam facultatem. Item si rivus aliquis agros
 alicujus Civis attigerit, ei, cujus agri fuerint, solummodò mo-
 lendinum ædificare liceat in eodem: Si verò idem fluvius aptus
 fuerit pluribus molendinis, Domus nostra in construendis eis-
 dem aliis tertiam partem priorem sumptuum faciat, & perci-
 piat perpetualiter tertiam partem usuum de constructis. Vo-
 lumus etiam, ut de qualibet fera, quam ipsi vel eorum homi-
 nes ceperint, exceptis ursis, porcis, & capreolis, armum dex-
 trum Domui nostræ reddere teneatur. Sanè quod de La-
 cubus, molendinis seu feris posuimus, ad illos duntaxat Cives
 extendimus, qui à Domo nostra, sicut supradictum est, hæredi-
 tati esse noscuntur. Iphis etiam hanc contulimus libertatem, ut
 Bona sua, quæ à Domo nostra possident, vendendi talibus sanè,
 qui Terræ ac Domui nostræ benè competant, habeant faculta-
 tem, ita ut hi, qui ea emerint, de manu Fratrum suscipiant, &
 Domui nostræ ad idem jus idemque servitium teneantur, quod il-
 li nobis exinde facere debuerunt, & nos ea ipsis porrigere sine
 ulla difficultate debemus. Licentiamus etiam, si fortè aliquis
 antedictorum Civium necessitatis causâ allodium suum, vel X.
 mansos ad majus, ab aliis Bonis suis separare voluerit & vendere
 separatim, is idem jus idemque servitium Domui nostræ debe-
 bit facere de reliquo, quod priùs de toto noscitur debuisse. Is
 verò, qui idem allodium vel X. mansos emerit, debet ratio-
 ne ejusdem alodii, cum armatura, quæ Plata vulgariter dici-
 tur, & aliis levibus armis & uno equo, ad arma talia compe-
 tente, Domui nostræ ad tale obsequium esse asstrictus, quale in-
 ferius plenius describetur, Addentes, ut nullus eorum,
 qui nunc à Domo nostra hæreditati esse noscuntur, hæreditatem
 aliquam possit emere præter unam. Statuimus siquidem,
 ut, qui

7
ut, quicumque XL. mansos vel amplius à Domo nostra emerit,
is cum plenis armis & dextrario operto, & armis talibus compe-
tente, & aliis duabus ad minus equitet. Qui verò pau-
ciores mansos habuerit, cum Plata & aliis levioribus armis, & uno
equo, ad arma talia competente, debet cum Fratribus nostris
in expeditionem, quoties ab eis requisitus fuerit, pergere con-
tra Pruthenos, qui Pomezani largo vocabulo nuncupantur, &
contra omnes Terræ Culmensis turbatores. Cum verò præ-
fati Pomezani in Terra Culmensi, præstante Domino, fuerint
ulteriùs meritò non timendi, omnes Cives prædicti ab omnibus
expeditionibus sunt exempti; ad defensionem tamen Terræ, vi-
delicet usque ad Wiffam, Ozzam & Driwanzam cum Fratribus
procedere tenebuntur, ut prædictum est, contra Terræ quosli-
bet inuafores. Item statuimus, ut quilibet homo, hæredi-
tatem à Domo nostra habens, Fratribus nostris solvat exinde
unum nummum Coloniensem, vel pro eo quinque Culmenses
& pondus duarum marcarum ceræ, in recognitionem domini, &
in signum, quod eadem Bona sua habet à Domo nostra, &
nostræ debeat jurisdictioni subesse, & Nos eum favorabiliter
confovendo contra eos, qui sibi injuriam intulerint, debemus,
in quantum possumus, nostrum præsidium impartiri. Prædi-
ctum autem censum singulis annis in die Beati Martini, vel ab
ipso ad XV. dies dare debent. Quicumque autem in prædi-
cto termino non dederit censum suum, taliter puniatur: Post
primos XV. dies in X. solidis; Elapsis verò aliis XV. nisi per-
solverit, X. solidorum debito sit astrictus; Item evolutis aliis
XV. diebus tertio in aliis X. solidis, si non solverit censum su-
um, puniatur, Et nunc pro his XXX. solidis, & pro censu suo
tempore non soluto, ejus pignora, sine omni contradictione,
B accipi

8

accipi faciet, & habebit accepta, donec ei satis faciat, Domus nostra. Item si fortè aliquis debitum obsequium suum, quod Domui nostræ debere dignoscitur, in expeditionibus peragendis, non impenderit, & absens fuerit, Provisor Terræ de Bonis absentis alium statuatur loco sui, sic ut Domus nostra sui juris in hac parte sentiat nullatenus detrimentum. Item statuimus, ut si fortè aliquis ex supradictis Civibus recedens à Terra pactiones suas Domui nostræ non fuerit prosecutus, eidem infra XVIII. septimanas tres termini cum sententia præfigantur; Quod si infra easdem XVIII. septimanas non satis fecerit, pœnæ XXX. solidorum nostræ Domui reddendorum subiacebit; Et si nec tunc emendaverit, singulis sex septimanis ad satisfactionem in totidem Culmensis monetæ solidis compellatur; Si verò infra annum neglexerit emendaverit, Domus nostra se de omnibus Bonis suis, donec satisfaciat ei de omnibus, intromittat. Volumus autem, ut de Bonis prædictorum Civium, de quolibet aratro Theutonicali unus modius tritici, & unus siliginis in mensura Wladislaviens. quæ vulgari nomine *Scheffel* dicitur, cui mensura, Culmensis est adæquata, Et de Polonicali aratro, quod *Hafe* dicitur, unus modius tritici, in eadem mensura annuatim Diocesis Episcopo pro Decimis persolvatur. Si verò idem Episcopus prædictos homines pro aliis Decimis angariaverit, pro his Domus nostra tenebitur respondere. Item statuimus, ut una moneta, Culmensis videlicet, si per totam Terram, & ut de puro & mundo argento denarii fabricentur, Ipsi quoque denarii in tanto valore perpetualiter perseverent, ut eorum LX. solidi ponderent unam Marcam, Et dicta moneta non nisi semel in singulis decenniis renovetur, & quoties renovata fuerit, XII. novi nummi pro XIII. veteribus cambiantur,

ut u-

ut un
ro po
rem
total

ab al
præse
rum
stri.
Mar
Prov
gen
de K
res.
cæ M
Janu
trem
nost
mut
inte
aute
nec
supe
stine
mus
viso
ricu
mur
Joan

ut unusquisque liberè emat quàm cùnque rem, quæ venalis in foro portari consuevit. Item quantitatem mansorum juxta morem flammingicalem statuimus observari. Absolvimus etiam totam Terram prædictam ab omni penitus tenolei exactiõne.

Et nã præmissæ Constitutiones, promissiones ac pactiones ab aliquo Successorum nostrorum infringi valeant aut mutari, præsentem paginam conscribi fecimus, eam bullarum nostrarum appensionibus roborando. Hujus rei testes sunt Fratres nostri, Poppode Osterna, Albertus de Langenberch, Theodoricus Marschalcus, Berlewinus in Culmine, Ludowicus in Quidzin Provisores; Seculares verò Burchardus Burggrabius Megdebergensis, Joannes de Pach, Fridericus de Scherwest, Bernhardus de Kamentz, & alii quam plures, tam religiosi, quàm seculares.

Acta sunt hæc in Thorun Anno incarnationis Domini cæ Millesimo Ducentesimo trigesimo tertio, Quinto Calendas Januarii.

Quoniam igitur hoc Privilegium per Nos Fratrem Eberhardum de Seyne est renovatum, de consilio Fratrum nostrorum Civiumq; sæpèdictorum consensu, prædam in eo sunt mutata, articulis scilicet quibusdam exceptis, & quibusdam interpositis, qui in Privilegio non continebantur antiquo. Ut autem hæc nostra felix donatio firma & inconcussa permaneat, nec in posterum ab aliquo possit infringi; Cives quoque dicti super hac sui mutatione Privilegii nullum penitus gravamen sustineant, præsentem paginam Sigilli nostri munimine roboramus.

Hujus rei testes sunt Fratres nostri, Luwicus Provisor Prussiæ, Henricus Commendator Terræ Culmensis, Henricus Marschalcus, Henricus Stango in Christeburch, Harthmundus in Elbingo, Mengotus in Balga, Quhalo in Zantic, Joannes in Culmine, Ravino in Thorun, Hertwicus in Redino

Commendatores, Fratresque Domus Seniores, Theodoricus de Sulinge, Conradus de Norenberch, Volpertus de Marpurg, Henricus de Moguntia: Seculares verò Ioannes Scultetus, Reinico, Razo, Radolphus, Ludeko, Eckehardus, Wasmundus, Cives Culmensis: Feodales verò Hildebrandus senior, Gotfridus, Fridericus de Neu, Wilhelmus, Hermannus Schultetus in Thorun, Dithardus, Conradus, Lampertus, Lutdechus, & alii quamplures, tam Religiosi quàm Seculares. Datum in Culmine Anno incarnationis Dominicæ Millesimo, Ducentesimo, Quinquagesimo Primo, Calendis Octobris, &c.

Privilegium Terrarum Prusiae,

à

D. CASIMIRO POLONIAE REGE,

earum Incolis, cum excusso Cruciferorum jugo

in sua essent, potestate & spontaneam

deditionem fecissent, con-

cessum.

IN NOME DOMINI, Amen. Ad perpetuam rei memoriam.
 Nos CASIMIRUS DEI gratia Rex Poloniae, nec non Cracoviae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cujaviae, Magnus Dux Lithvaniae, Rusiae, Prusiaeque Culmensis, Kynsbergensis, Elbingensis, & Pomeraniae Terrarum Dominus & Heres: Benignitas Regalis excellentiae nostrae, quam illi propicia inspirat divinitas, & naturalis originalisque praestat instinctus, Et est universos, justum praesidium nostrum, & tutelam expetentes in finem miserationis & protectionis suscipit; ad illorum tamen profectus, defensionem & commoda inclinatur uberius qui erga Nos & Regnum nostrum tam fervido cordis feruntur affectu,
 ut cala-

11

ut calamitates oppresionesq^{ue} suas hactenus illis regentium tyrannide
multifarie illatas, Non per alterius nisi per nostram dextram credant
facilius rescindi, nec cuiuspiam throno, quam nostro, a quo priscis tem-
poribus illicita alienatione exciderant, iustius posse & regi & contineri,
non tam superbo & avaro, quam injusto renunciando imperio; Talium
siquidem firma constantia fidesq^{ue} sincere non solum dignis laudum prae-
comis attolli, verum etiam regalium meretur & debet beneficiis com-
pensari. Significamus itaque universis tam presentibus quam futuris,
qualiter Etsi Prælatorum Spiritualium & Secularium, Magnificorum,
Strenuorum, Nobilium, Militarium, & prudentium, videlicet Terrigenarum,
Civium & universæ Communitatis Terrarum Prusie Culmen-
sis, Kynsbergensis, Elbingensis, & Pomeranie, crebris precibus & lega-
tionibus superioribus temporibus fuisset rogati, quatenus ipsos in-
eorum Juribus, libertatibus, immunitatibus & Privilegiis; & signan-
ter in Unione & Liga, per ipsos rite & sincerè inita & condita, per
Magistrumque & Ordinem Prusie admissa, ad cuius enervationem
& violationem Magister & Ordo variis viis, coloribus & violentiis
hactenus usus est, In quorum firmitate vel collapsu fœdus pacis perpe-
tua, cum Magistro & Ordine Cruciferorum Sanctæ Mariæ de Prus-
sia, per Germanum nostrum Divæ memoriæ Serenissimum Principem
Dominum WLADISLAVUM Polonie & Hungariæ Regem firma-
tum, subsistentia dependet vel ruina, & quod præfatus Magister &
Ordo, Liga & Unione eorum demolita, dirumpere, novaque bella no-
bis & Regno nostro inferre destinabant, Ipsosque militares & Cives in-
iusta secum gerere bella impellebant, manutenere & defensare dignare-
mur: Afferentes, se jugum oppresionum, calamitatum & gravaminū,
hactenus à Magistro & Ordine cervicibus eorum violenta tyrannide
innexum, & præfate Unionis & Ligæ rupturam nullatenus, nisi pro-
visio nostra, qui Ordinis illius fundator, dotator & Patronus sumus,

celeriter intervenerit, tolleratu-
ros: Nos tamen nullum eorum
calamitati prestandum censuimus suffragium, Sed parti utriq[ue] reconci-
liationi persuasimus esse insistendum, ne alere oriens incendium vide-
remur.

Verum cum temporis processu differentia partium aded crescendo
invalesceret, ut Prælati Spirituales & Seculares, Militares, Terrigenæ
& Civēs Terrarum prædictarum, spe extrema destituti, & inju-
riarum magnitudine pressi, violentis Dominis, Jura & Privilegia atq[ue]
immunitates eorum pro libitu frangentibus, nullatenus sibi de cætero
parendum duxerunt, sed Legibus divinis & humanis innixi, quæ inju-
stis Dominis, scelus & nephas agentibus, nullatenus parendum decer-
nunt: Obedientia & subjectione Magistro & Ordini subtracta, Nos
per Magnificos & Spectabiles milites, Prudentesque viros Joannem
de Baysen, Augustinum de Schewe, Gabrielem de Baysen, Nicolaum
de Wolkowo Judicem Dirschoviens. Laurentium Czeitz Culmen. Ru-
thigerum de Birken Thorunen. Laurentium Pilgrim Elbingen. Præ-
consules, Joannem Call Brunspariens. Gregorium Schwach Crolowgro-
den. Nicolaum Rodeman de Knypow, Wilhelmum Jordan militem,
& Joannem Meidburg Gedanenses Consules, ambasiatores & nuncios
suos cum pleno mandato & legatione ad nos transmissos novis precibus
& legationibus sollicitarent, Quatenus non jam tantum eorum defensionem,
quantum gubernationi & regimini insistere, deditioemque eorum,
subjectionem, fidelitatem & perpetuam obedientiam, quam Nobis suo
& omnium Prælatorum Spiritualium & Secularium, Militarium,
Terrigenarum, Civium & Incolarum Universitatis totius Terrarum
prædictarum nominibus obtulerunt suscipere velut legitimus justus, &
verus Dominus & hæres Terrarum prædictarum, ac Terras præ-
fatas ad naturam & sortem suam redeuntes, Regno Polonia, à cujus
corpore, nova & recentimemoria, contra jus phasq[ue] sequestrata fue-
rant

rant Incorporare, inuiscerare, reunire, appropriare atq̄ consociare & consolidare dignaremur; Alterius principatum & deditioem si regimen, si imperium, non tam per eos Nobis delatum quàm redditum, abjici contingeret, quæsturi.

Nos superiora cogitatione & animo revolventes tempora, quibus nonnullæ ex Terris prædictis per Reges & Principes Poloniae jure legitimo & hæreditario possessæ, tandem prædecessori nostro WLADISLAWO Regi Poloniae, bello cum finitimis & infidelibus occupato, vi & armis per Magistrum & Ordinem Prussiae abstractæ, nunquam juris & proprietatis Regni nostri Poloniae esse desiderant; Quemadmodum aliquot Sedis Apostolicæ Delegatorum, Terras ipsas Regno Poloniae adjudicantium, diffinitivæ Sententiæ infallibili concludunt argumento: Revolventes insuper, Magistrum & Ordinem Prussiae à prædecessoribus quondam nostris Poloniae Principibus & Dominis ad impugnationem infidelium accersuum, institutum & dotatum, magis fidelium & præsertim eorum Principum, quorum beneficio instituti dotatiq̄ erant, quàm barbarorum & infidelium impugnationi, contra quos se indefessè, militaturos patentibus literis asstrinxerant, vacavisse, Terrasque eorum usurpassè, Nec juxta professionem religionis suæ contra infideles Tartaros aut Turcos, Catholica Regna & Dominia infestantes, quamvis eorum crebrò expeditum fuisset auxilium, militasse: Sed & insuper Poloniae cum Tartaris aliisque infidelibus bella gerentes à tergo invasos à gerendo bello in præsens & posterum cum infidelibus avertisse, & suspicionem belli ab illis imminentis veritos, potentiis distractis & contra illorum insidias relictis, vocare infidelium impugnationi nullatenus, sicut expediebat Christianæ fidei, potuisse: Quàm insuper fragili & fluxa fide erga clarissimum genitorem nostrum Dominum WLADISLAWUM Poloniae Regem fuerint, quater per ipsos rupta violataq̄ fœdera, totiesq̄ Regno Poloniae per eos illata arma, quibus
Re.

Regnum Poloniae in suam redigere ditionem destinauerant, nisi cladibus multiplicibus obruti domitiq̄ fuissent: Nec unquam illis voluntatem Nos & Regnum Poloniae laceffendi, sed facultatem defuisse, petita per illos à Concilio Basilien. & Sede Apostolica, de rumpendo fœdere ultimo cum Regno nostro sancito, licentia demonstrant. Silentio tegere non possumus injuriam Magistri & Ordinis Prussiae in exigenda à Mercatoribus subditisq̄ nostris Dacia *Suntbezol*/qua licet ex fœdere exigi à nostris transmarinisq̄ mercatoribus non debebat, si Prussiae mercatores ab illa solvi quoquo modo contigisset: Continuat atamen fuit pluribus annis hujusmodi in nostris transmarinisq̄ mercatoribus exactio Prussiae mercatoribus illius obtinentibus in notabili parte relaxationem.

Portiones & sortes Terrarum Regni nostri Poloniae & Ducatus Magni Lithuaniae, priscis temporibus per Magistrum & Ordinem occupatas non solum Nobis, Regno Poloniae, & Ducatui Magno Lithuaniae juxta fœderis ordinationem Magister & Ordo Prussiae non restituit, sed insuper plura & ampliora occupavit.

Accedit tristis horrendaq̄ Tyrannidis memoria, Civium de Chosczo, qui in præterito bello in fidem Patris nostri concesserant, seua cedes & trucidatio, quorum à se defectionem nedum ferro aut mucrone, sed nec aliquo levi verbo aut memoria ullo unquam tempore se juramento corporali & literis repromiserunt, per fœdus ultimo cum illis ietum, & quod solo hujusmodi execrando scelere publice violarunt mulctaturos.

Quo non contenti, Mercator em Virum *Moszier* ex eo, quod navigiis per flumen *Wisla* in Cracoviam merces devexerat, capitali damnaverunt sententia, ne memorabilis sui facti exemplum ceteros in sequelam similem traheret, sed potius seua mulctatio quoslibet deterrendo profectum Regni nostri aboleret.

His itaque & pluribus aliis evidentibus legitimisq̄ respectibus persuasus, admoniti & inducti, communicato cum Prelatis, Principibus, Ba-

roni

ronibus
filio, a
confe
illicita
resiste
rantibus
nostra
consum
cis Vi
tyris
Spiritu
omniu
gen. &
am de
tiam,
rem a
nomin
gno P
& ad
& Fr
nia, h
quoti
contine
cludi
ac un
Præl
ves, &
mine
ros, j

131
romibus, cæterisque Regnorum, Ducatum & Dominorum nostrorum cõ-
silio, ac de eorum expressa voluntate, approbatione, gratificatione &
consensu, ne divina voluntati, quæ hereditatem nostram occupatione
illicita solvendam nobisq̃ reddendam pia miseratione censuit, videamur
resistere, & calamitosis afflictisq̃ subditis nostris opem nostram implo-
rantibus deesse: Veritiq̃, ne Dominia, sortes & Terras & hereditates
nostras alius illicitus occupator Tyrannusq̃, ex quo nobis hostilitas major
consurgeret, invadat: Ad honorem omnipotentis Dei, ejusque genitricis
Virginis Mariae, S. Adalberti Martyris, Sancti Stanislai Prothoma-
tyris Poloniae ac totius Ierarchiae cœlestis, præfatorum Prælatorum
Spiritualium, & secularium, Militarium, Civium, Terrigenarum &
omnium Incolarum Terrarum Prusiae, Culmensis, Kynsbergen, Elbin-
gen, & Pomerania, in terra marique sitarum, benevolam & spontane-
am deditioem, regimen, tutelam, gubernationem, subjectionem, obedien-
tiam, accepimus, assumpsimus, tenoreque præsentium, non per erro-
rem aut improvidè, sed de certa nostra scientia & voluntate, in DEI
nomine assumimus & acceptamus, Terrasq̃ & Dominia prædicta Re-
gno Poloniae reintegramus, reunimus, in visceramus & incorporamus,
& ad usum, participationem omnium honorum, jurium & libertatum,
& Frærogativarum, quibus Prælati, Barones & Nobiles Regni Polo-
niae, hæctenus potiti sunt; Et signanter ad futurorum Regum Poloniae,
quotiescunque super Electione & Coronatione illorum fieri deliberatione
contingat, Electionem & Coronationem admittimus, annectimus & in-
cludimus: Promittentes pro Nobis, Heredibus & Successoribus nostris,
ac universo Regno Poloniae, quod prædictas Terras & Dominia, atque
Prælatos Spirituales & Seculares, Barones, Militares, Nobiles, Ci-
ves, Oppidanos & cujuscunque conditionis, status vel præminentiae ho-
mines existant, hæctenus in illis commorantes & in posterum commoratu-
ros, favore, gratia, benevolentia & affectione Regali prosequemur,

Contra quasunque adversitates, impugnationes quorumcunq; homi-
 num illis prestabimus, velut fidelibus & subditis nostris, Regalem as-
 sistentiam & defensam: Nec illos aut Terras predictas à corpore & in-
 tegritate Regni nostri Polonia alienari, sequestrari, scindi patiemur.
 Promittentes insuper pro Nobis, Heredibus & Successoribus nostris,
 quòd prefatos Pralatos Spirituales & Seculares, ac Sacras aedes & Ec-
 clesias, Barones, Nobiles & Cives atq; singulos Incolas Terrarum no-
 strarum predictarum Prussia, in iuribus, libertatibus, literis, Privi-
 legiis, immunitatibus eorum, quæ à Principibus Spiritualibus & Secu-
 laribus, Regibus & Dominis Terrarum predictarum obtinent, conser-
 vabimus, forebimus, defendemus, Nec unquam ea violabimus aut
 prævaricabimur, aut violari vel prævaricari quomodolibet permit-
 temus. Si autem alicui Civitati vel privata persona Privilegium
 amissum fuerit, aliud de consilio Consiliariorum Terrarum illarum gra-
 tiosè dabimus & largiemur, dummodò in hereditatis & Bonarum,
 quorum à Nobis petetur literalis innovatio, petens fuerit in pacifica,
 continua, & præscriptionem habente possessione. Ut autem nostra libe-
 ralitatis, aequitatis & justiciæ dextram, his subjectionis eorum & no-
 stræ acceptationis felicibus, dante DOMINO, primitiis, sentiant in
 universos & quemlibet eorum effusam, & in mutatione Principem
 commutatam etiam & sublatam deprehendant oppressionem, Daciam,
 quæ in vulgari Suntezobl dicitur; Item alia omnia telonea in aquis
 & terra, nova aut antiqua observantia, in Terris duntaxat predictis
 Prussia quomodolibet constituta: Item in Terra Pomerania exactio-
 nem sive Daciam, quæ Porcus, alias Narzasz, veteri institutione
 Ducum Polonia vocabatur, Regia munificentia tollimus, abrogamus,
 deponimus, ac solutionem illarum perpetuis temporibus resolvimus, di-
 mittimus & relaxamus, Nullo unquam tempore per Nos aut Successo-
 res nostros Polonia Reges, ex quacunq; causa aut occasione instituendam
 aut

aut imponendam. Item licet Magister & ordo tempore occupationis
 Terrarum predictarum omnia bona & merces quarumcunq; manerie-
 rum, divina permissione naufragium in mari passorum, velut propria
 ex naufragio quasi juris sui facta occupabant, Nos tamen, qui Rex
 Catholicus sumus, sortem hujusmodi naturali & divino jure sedisque
 Apostolica decreto damnatam, velut crudelem & injustam execramur,
 pollicemurq; quod res & bona, cujuscunq; ponderis & valoris existant,
 earum personarum, quæ maris naufragio periclitabuntur, nunquam per
 Nos aut officiales nostros, velut nostras aut juris nostri petemus aut re-
 quiremus, Sed illas absque diminutione per eos, quorum ante naufragi-
 um fuerunt, aut eorum propinquiores, demonstratione evidenti propin-
 quitatem probantes, colligendas & in usus beneplacitos decernimus con-
 vertendas: Contraria consuetudini aut juri, vel potius corruptele,
 pro Nobis & Successoribus nostris renunciando, Nisi fortè nullus bono-
 rum hujusmodi extaret justus hæres & successor; Quoniam in casu illo
 bona, ex naufragio habita, nostræ volumus potestati subjacere. Item
 omnes Prelatos, Militares, Nobiles, Cives & Incolas Terrarum præ-
 dictarum in jus, conditionem & proprietatem Regni Poloniae transla-
 tos & in visceratos, hac etiam prosequemur Prærogativa, Quod Digni-
 tates & Officia hæcenus illic consistentia & in posterum constituen-
 da: Item castra & Tenutas Civitatum & locorum in Terris predictis,
 nulli extraneo aut forensi, sed proprio Indigenæ juxta observantiam
 aliarum Terrarum Regni nostri conferemus. Item omnes Causas
 notabiles, dictas Terras concernentes, cum communi Consiliariorum
 Spiritualium & Secularium, Nobilium & Civitatum Majorum consi-
 lio Terrarum predictarum terminabimus, tractabimus, & diffinie-
 mus. Item Terras predictas sub nostro regimine & Regni Polo-
 niæ corpore consistentes, in suis antiquis gradibus, limitibus & termi-
 nis conservabimus, tuebimur, & defendemus, Nec terminos & gades
 C 2 Terra-

Terrarum ipsarum in aliquo diminui vel periclitari, velut Regni nostri partes individas, ullatenus patiemur. Item cum Terra ipsa & homines ipsas incolentes variis hactenus Legibus sive Juribus, videlicet Magdeburgen, & Culmen, Polonicali hereditario & Pruthenico, in decidendis quibusvis eorum questionibus & administratione iusticia utebantur, quod etiam illis sub nostro Principatu & regimine volumus firmum esse & perhenne: Ea licentia attributa, ut liceat cuicumque de uno jure in aliud, sine tamen aliorum præjudicio, quo voluerit, transmigrare. Item cum Moneta justam & fidelem ligam pondusque habentis cussio Terram quamlibet & nobilitet & fecundet: Volumus, ut in quatuor locis Terrarum prædictarum, videlicet in Thorun, Gdansk & Elbing & Kynsberg, duntaxat gwerra præsentis durante, fidelis & justa, imaginem nostram & subscriptionem tituli nostri continens, Moneta cudatur, præfatorum Prælatorum Spiritualium & Secularium, Militarium, Civium, Terrigenarum Terrarum prædictarum impensis. Pace autem, Domino suffragante, habita, tantum in Thorun & in Gdansk, sine præjudicio Privilegii Thoruniensis Civitatis, Nostris Regalibus cudatur impensis; Provisio tamen, quod Moneta ipsa in pondere, & grano & liga debita nullatenus minuat.

Item quia Nos pro benè gerendis rebus Dominorum nostrorum in varia sæpè loca & à Terris prædictis distantia necesse est facere descensum, Ne igitur per nostram absentiam Terra ipse aliquod contrahere possent periculum vel periclitationem: Nobiles viros pro illius tuitione & gubernatione, de eorum legalitate, fide & merito confisi, ad nostra duntaxat beneplacitum voluntatis, ac cum consilio Prælatorum, Consiliariorum, Civitatum Majorum, prædicta Terra deputabimus, ad quos in nostri absentia super quolibet defectu & eventu habeatur recursus, providentia, provisione & autoritate illorum supplendus & emendandus. Item Mercatoribus Terrarum prædicta

dicta
bus h
ut q
minor
vel n
loca,
arren
Strat
Austri
tis an
Haru
Liter
Mille
ibiden
Sbign
Craco
piscop
eaden
neo,
Pozna
Lanc
motu
Petre
sotky
bilibu
rum
Vi

dictarum Prussia in Regnum, Ducatus & Dominia nostra venientibus hanc libertatem & prerogativam de cetero volumus conservari, ut quoties illos in quacunque loca, Civitates & Oppida Regni & Dominorum nostrorum venire cum mercibus eorum, cujuscunque speciei vel maneriei existant, contigerit: licitum erit eis hujusmodi merces in loca, testudines & cameras & tecta, quarum illis libera praestari debet arrendatio, deponere & pro suo arbitrio exponere in venalitate, Stratasq; omnes versus Hungariam, Rusiam, Moraviam, Slesiam, Austriam, Saxoniam, Wallachiam, depositis tamen theloneis, Et stratis antiquis Civitatum Regni & Dominorum nostrorum semper salvis. Harum, quibus Sigillum nostrum presentibus est appensum, testimonio Literarum. Actum Cracoviae feria quarta Cinerum Anno Domini Millesimo, Quadringentesimo, Quinquagesimo Quarto: Presentibus ibidem Reverendis in Christo Patribus, & Magnificis Dominis Sogneo Dei gratia tituli S. Priscae presbytero Cardinale & Episcopo Cracovien. Joanne eadem gratia Sanctae Gnesnen. Ecclesia Archi-Episcopo & Primate ejusdem: Joanne Wladislavien. Andrea Posnani. eadem gratia Episcopis. Joanne de Cyszow Castellaneo & Capiteo, Joanne de Tanczin Palatino Cracoviensibus. Luca de Gorka Poznani. Joanne de Olessnicza Sandorien. Petro de Opporow Lanczicien. Nicolao de Scharley Bresten. Palatinis. Petro de Schamotuli Poznani. Predborio de Konyeczpole Sandomirien. Castellanis. Petro Schaffranycz de Pyschkowascala Cracovien. Michaële de Lasotky Lancicien. Succamerariis, & aliis quamplurimis generosis & nobilibus fide dignis ad praemissa testibus: Datum per manus Magnificorum Joannis de Konyeczpole Cancellarii, & Petri de Sczekocziny Vice Cancellarii Regni Poloniae sincerè nobis dilectorum: Relatio Magnifici Joannis de Konyeczpole Regni Poloniae Cancellarii.

RECIPROCA
Sponsio, quam in
D. CASIMIRI POLONIAE REGIS,
verba, Ordines Terrarum Prusiae, pro
temporum illorum conditione,
fecerunt.

IN Nomine DOMINI, Amen. Ad perpetuam rei memo-
riam. Legum divinarum humanarumque saluberrimae san-
ctiones, instituta & decreta, quoslibet feudales & subditos jugum
subjectionis & obedientiae permittunt excutere, & in sortem
regimenque justorum Dominorum se conferre, dum Rectorum
& Principantium temeritas, frenis laxatis licentiae, per quaelibet
devia & abrupta graditur, & manus non solum iniquas ad irro-
gandas injurias, sed etiam ad effundendum sanguinem innocen-
tem cruentas immoderata audacia porrigens, quasi apud Deum
ultionum omnis vindictae ratio conquieverit, debacchatur. Sed
neque ad culpam contumeliamque justus rerum aestimator retor-
queat, sed potius ad providentiae argumentum, si onere oppres-
sionum subditi impulsus, opportuno justoque mutationis remedio,
superbum, injustum atque avarum abrogent imperium, & in di-
tionem potestatemque alterius transmigrent, conditione actio-
num & temporum facultatem illis subministrante. Proinde nos
Praelati, Barones, Militares, Nobiles, Cives, Oppidani & Incolae
Terrarum Prusiae, Chelmen. Pomeraniae, & Michalovien. Sta-
tus Ecclesiastici & Secularis, Significamus tenore praesentium u-
niversis, tam praesentibus quam futuris, Qualiter etsi superiori-
bus temporibus Proavi, avi & genitores nostri, & tandem nos,
graves innumerabilesque à Magistro & Ordine Prusiae pertulisse-
mus

mus oppressiones: dum non solum Magister, sed & sui Commendatores, in nos deserviando, plerosque ex nobis nullo jure servato capitibus plecterent, alios proscriberent, alios bonis temporalibus multarent: & quod dictu quoque nefas est, conjuges & filias nostrarum stupris & adulteriis violentis vitiarent, in quosdam ex nobis, ut trucidaremur, ut venundaremur, caperemur, & depactaremur, facultatem conferendo, totq; cogebamur, recognoscere & profiteri Dominos superbè avareq; nobis imperantes, quot Terra Prussiae gessit Commendatores, cum unusquisque illorum plenam principandi & imperandi apud se consistere arbitrabatur potestatem. Qua quidem inflati licentia, obliti professionis, qua contra infideles militare sponderant nulla offensa aut injuria provocati, in Reges Principesque Poloniae, quorum beneficio accersiti ad impugnationem infidelium dotatique & instituti, fuerant, arma convertebant, foedere primum cum D. CASIMIRO deinde cum D. WLADISLAW Regibus Poloniae per illos quater firmato, & totiens violato, Regni Poloniae Terras, nisi cladibus domiti fuissent, decreverant occupasse: cogentes nos ad gerendum secum injusta bella, licet nobiscum nunquam rem integram communicati fuissent, cum illos ad illa obeunda, alienos fines occupandi fames aut livor, fastusque, non justa causa, urgeret: in quibus clades, orbitates, fortunarumque & rerum nostrarum periclitaciones illic exceptastantò majore amaritudine prosequimur, quanto constat nos imperio Praesidum nostrorum coactos, non corporum solum & rerum, sed etiam animarum nostrarum per injustas acies saepius contraxisse discrimen, & capitibus nostris omne scelus injusti belli expiasse, Magistro & Ordine nostras clades magis ex arcespectantibus, quam relevantibus. Verum cum tot
mala

mala nullo termino aut spacio videremus finiri, atque nobis posterisque nostris majores calamitates, orbitates, Magistro & Ordine Prussiae ad rumpendum cum Rege & Regno Poloniae foedus percussum ultimò corporali interposito juramento, à quo se absolvi Concilii Generalis Basilien. & Summi Pontificis auctoritate multiplici instantia expetebant, & bellum de novo gerendum aspirante, parari: Ligam & Unionem, omnem justitiam æquitatemque redolentem, non quæ illis justam potestatem adimeret, sed quæ injusta illos bella suscipere, & in nos, absque jure, denutato vacuo uti mucrone, nosque fortunis & rebus spoliare nostris prohiberet, inivimus: Hanc cum annis pluribus per nos, Magistri & Ordinis consensu, ac Imperialibus Privilegiis & confirmationibus desuper dotati, habuissemus in usu, observantia & praxi, tanto ardore, cura & sollicitudine, pro illius perpetua abolitione certatim non erubuerunt insistere, ut nos velut ethnicos hæreticosq; coram Summo Pontifice assererent, & deinde ad Imperiale traherent tribunal, non quò per obrogationem violationemque hujusmodi nostræ Unionis & Ligæ aliquid commodi aut profectus capefferent, sed ut eò liberius, obstantibus illis nemine, execranda bella Regi & Regno Poloniae cæterisque finitimis, nostris tandem cervicibus, ut sæpè alias accidebat, expianda, moyerent. Licet autem coram Tribunali Cæsareo comparendi nulla nos arctaret conditio vel potestas, cum Imperiali ditioni nunquam nos remur subjectos esse; Ut tamen nihil restaret, quo nostra argui posset justitia, & pura, quam in his ad pacem reconciliationemq; cum Magistro & Ordine gerebamus, intentio, accusati Tribunal hujusmodi accessimus, & anno propè uno exacto, cum personarum nostrarum amplissimo discrimine, in quærelis propositionibusque & replicatio-

cationibus versati, licet causam pluribus justificationibus fundam-
 tam haberemus: Tantum tamen favor Magistro & Ordini in pro-
 nuncianda Imperiali Sententia habitus est, ut Liga & Unio no-
 stra hujusmodi, pro qua omne certamen fuit exortum, inhibi-
 tione Cæsaris, per nos tanquam jure arbitrario facta rejecta,
 cassaretur. Magistro nihilominus & Ordine posthæc instan-
 tibus, ut in sexingentis florenorum millibus Magistro & Ordini
 solvendis, & adeo Magistro & Ordini obnoxii fuisse & fore, juxta
 ac si precio empti essemus, nova Cæsarea Sententia damnare-
 mur: Vigore cujus ad trecentorum ex nobis principalium ca-
 pitalem trucidationem processuros se, & ultionem quamlibet
 in nobis velut servis empticiis & obnoxiiis sumpturos, terrore
 publico & clamore disponebant. Quæ quidem Cæsarea Sen-
 tentia, & ejusdem Magistri & Ordinis Prussiæ instantia, ultra
 quoque de nobis extendenda adeo nobis indigna, prout erat,
 visa est, ut non viris modo sed foeminis, non Catholicis sed Scy-
 this foedum ac intollerabile esset, ad tantam obnoxietatem cala-
 mitatemque detrudi.

Tot igitur & tantis pluribusque eas, quas, ut nostro consula-
 mus honori, silentii tegimine velamine, oppressionibus, oneri-
 bus, gravaminibus atque injuriis lacesiti, præsertim cum illas
 videremus infinitum trahi, & novo genere crescere & augeri,
 superbo, avaro & injusto præfati Magistri & Ordinis dominio,
 autoritate & suffragio naturalis & humanæ Legum, renunciavi-
 mus: omnem obedientiam, fidem & subjectionem illis & cui-
 libet eorum subtrahendo. Verùm cum Regem & Coronam
 Poloniæ præfati Ordinis Patronum, fundatorem & dotatorem:
 ac Terras prædictas, videlicet Prussiæ, Culmen, Pomeraniæ &
 Michalovien. à corpore & proprietate Regni Poloniæ præter-

justitiam & æquitatem per vim & arma alienatas, constat extitisse, prisco nostro capiti & primævo corpori, à quo excideramus, postquam juris nostri esse cœpimus, illicò nos reuniendos reintegrandosque censuimus: quò amplius liquere possit, renunciationem & subtractionem obdientia Magistro & Ordini, excutiendo tyrannicum jugum & superbum avarumq; præsidium, per nos factam, non solum vendicationem libertatis, sed justum Principatum, Imperium & solium quæsvisse. In hunc itaque morem ad Serenissimum Principem D. CASIMIRUM Dei gratia Poloniae Regem, Magnum Ducem Lithvania, & hæredem Russia, & Coronam Poloniae, in quos jure divino & humano præfatarum Terrarum hæreditatem & omnimodam successione comperimus devolutam, solennes nostros Nuncios videlicet Magnificos, Nobiles & prudentes Dominos, Joannem de Bayzen, Augustinum de Schewe, milites: Gabrielem de Bayzen, Nicolaum de Wolkow Judicem Derschoviensem, Laurentium Czeitz Culmen. Rudgerum de Birken Thorun. Laurentium Pilgrim Elbing. Proconsules: Joannem Kal Brunsberg. Georgium Schwach Königsbergens. Nicolaum Rodman de Kniphoff, Guilhelmum Jordan militem, & Joannem Meydeburg Gedan. Consules, cum plena facultate transmisimus, ac suæ Majestati, & in suum regalem thronum, solitum, ditionem & potestatem Terras prædictas Prussia, & Culmen, Pomerania & Micholovien. & quascunque alias annexas, in terra vel mari consistentes, personas nostras, castra, fortalitia, civitates, oppida, villas, res & fortunas nostras, quæ hætenus in nostra potestate sunt, & in futurum erunt, dedimus & subjecimus, & præsentibus voluntariè & spontaneè damus perpetuò & subjicimus, Ipsumq; D. CASIMIRUM Regem Poloniae pro unico justo & legitimo Domino
 & Hæc.

& Hærede suscipimus, recipimus & accepramus, ac nos & Terras prædictas in jus, sortem, proprietatem & titulum Coronæ Poloniæ reintegramus, reunimus, incorporamus & invisceramus: omnium Privilegiorum, libertatum, prærogativarum Regni Poloniæ usum & participationem: Et signanter communem cum aliis Regnicolis futurorum Regum Electionem & Coronationem habituri: ipsamque deditioem, subjectionem, susceptionem, & obedientiam iterum atque iterum profitemur, & innovamus: subjicientes nos Terrasque prædictas in perpetuam præfati D. Regis, & suorum Successorum, & Regni Poloniæ ditionem, gubernationem, profectionem, potestatem, fidem, imperium & regimen: Promittentes pro nobis, hæredibus & successoribus nostris: sub fide & honore ac onere per nos præstiti juramenti, quod præfato Illustrissimo Principi D. CASIMIRO Poloniæ Regi & ejus Successoribus Regibus Poloniæ velut fideles & subjecti, quemadmodum cæteri ejusdem Regni incolæ, parebimus, auscultabimus & obediemus, fideliter & constanter, perpetuò & in ævum, Juribus nostris semper salvis: In ipsiusque D. Regis & suorum Successorum Poloniæ Regum ditione, potestate, gubernatione, subjectione, imperio & regimine ab hac hora & in perpetuum perdurabimus & consistemus, nec ullo tempore nos à Corona Poloniæ, cujus sumus corpus individuum, scindi, sequestrari, aut alienari permittemus, aut consentiemus. Promittentes præfato D. CASIMIRO Regi & suis Successoribus Regibus Poloniæ, in omnibus felicibus, adversis, & quibuscunq; casibus, ope, præsidio, consilio & auxilio, fideliter, contra quoscunq; eorum hostes & adversarios, & quascunq; personas Ecclesiasticas vel Seculares, quacunque præfulgeant dignitate, communitates, universitates, & signanter contra Ma-

gistrum & Ordinem quondam Prussiae, Almaniae & Livoniae fideliter, corpore, animo & rebus, cum effectu assistere, & bonum, utile, commodum, honestum, ejusdem D. CASIMIRI Regis, & suorum Successorum Regum Poloniae, juxta vires & potentias nostras extremas, efficere, dirigere & procurare: Nec unquam quocunque colore, arte, necessitate, casu, opportunitate vel ingenio, praefatum D. CASIMIRUM Regem & suos Successores Reges & Coronam Poloniae deserere, aut in praedictum, laesionem, aut offensam praesentis subjectionis & deditiois nostrae, cum Magistro & Ordine olim Prussiae, & Magistris Almaniae & Livoniae aliquos tractatus, reconciliationes, inscriptiones, amicitias, foedera, colloquia vel sermones, absque ejusdem D. CASIMIRI Regis Poloniae speciali licentia vel consensu, inire per se vel quascunque submissas personas, directe vel indirecte, palam vel clandestine, absque dolo & fraude, sub fide & honore. Cui quidem Serenissimo Principi, Dn. CASIMIRO Regi Poloniae quamprimum feliciter Terras Prussiae aut Pomeraniae ingressus fuerit ad suam requisitionem, plene praestabimus, praestareque nos asstringimus, fidelitatis, subjectionis & obedientiae, perpetuo corporali interposito juramento, omaggio. Et quod jam in personis praefatorum Nunciorum nostrorum praestitisse nos fatemur & recognoscimus, & praesenti nostra inscriptione pro firmitate ampliori facimus & praestamus. Actum & Datum in Thorun feria secunda proxima post Dominicam Ramis palmarum. Anno Domini Millesimo, Quadringentesimo, quinquagesimo quarto.

✠ (o) ✠ ✠ (o) ✠

Privi-

Privilegium

D. CASIMIRI REGIS, QUO NON TANTUM ipse REX, sed præcipui etiam ex Regni Senatoribus solenniter cavent, quòd juxta Prærogativam Ordinibus Terrarum Prussiæ antea concessam, Castra & Tenetæ Civitatum atque locorum nullis extraneis sed veris Indigenis conferri debeant.

KASIMIRUS Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae Prussiæq; Dominus & Heres &c. Significamus tenere Præsentium, quibus expedit, universis, Quòd, dum ex pluribus evidentibus & legitimis respectibus, Terras Prussiæ, Pomeraniæ etc. Communicato Principum, Prælatorum, Baronum caterorumque fidelium novissimè Cracoviæ nobiscum existentium Regni, Ducatum & Dominiorum nostrorum consilio, voluntate & consensu, in regimen, tutelam, gubernationem, subjectionem & obedientiam accepimus & assumpsimus, hanc ipsis Prærogativam concessimus, Quòd Castra, Civitates & quæcunq; Fortalitia, in Terris prædictis existentia, alicui extraneo aut forensi conferre non debemus. Ad præsens tamen certis respectibus moti, certa Castra, in præmemoratis Prussiæ Terris existentia, nonnullis personis contra hujusmodi Articulum superius expressum, durante præsentis gwerra, & interim, quoad Terras Prussiæ non pacificabimus, dedimus contulimusq; in regimen, tenutam & gubernationem. Ideò præsentibus in verbo nostro Regio spondemus & promittimus, quòd pace, Domino suffragante, habita, præscripta Castra, taliter per nos in hætenus hujusmodi personis in regimen & tenutam collata, juxta tenorem & continentiam Literarum nostrarum Cracoviæ Terris Prussiæ concessarum, illis conferemus, quibus conferri debent, Et quòd etiam præscriptis Literis in omnibus earum punctis, conditionibus,

nibus, clausulis & articulis per hoc non intendimus neque volumus in aliquo derogare, Sed ipsas sanas, salvas, firmas & illasas per nos & Successores nostros perpetuis temporibus tenere & observare pollicemur per presentes, harum, quibus Sigillum nostrum presentibus est appensum, testimonio Literarum. Et nos Joannes Wladislawien. Andreas Posnanien. Dei gratia Episcopi; Nec non Lucas de Gorcka Posnanien. Stanislaus de Ostrorok Callisien. Petrus de Opporow Lancicien. Nicolaus de Koszelecz Wladislawien. Palatini; Petrus Schora de Gay Calisien. Joannes de Czarnkow Gnesen. Hincza de Rogow Siradien. Castellani & Vice Thesaurarius, Petrus de Schekoczini Vice Cancellarius Regni Poloniae, Derslaus de Rythmyan Rosperien. & Nicolaus de Labischin Wladislawien. Castellani &c. prescriptas Serenissimi Domini nostri Regis promissionum Literas ratas & gratas habentes presentibus promittimus, quod ipse Serenissimus Dominus noster Rex omnia superius expressa firmiter & inconcussa inviolabiliterque tenebit & observabit, & pro majori firmitate sigilla nostra etiam presentibus sunt appensa. Actum & Datum in Thorun feria secunda festi Beati Joannis Baptista, Anno Domini Millesimo, Quadringentesimo, quinquagesimo quarto.

Ad relationem praefati Magnifici Petri de Schekoczini R.P. Vice Cancellarii.

Privilegium

D. CASIMIRI REGIS,

Quo omnia Jura per Terras Prussiae abrogantur, & Unum Jus Culmense in omnium reliquorum locum sufficitur, ut juxta ejus tenorem omnes Causae & Controversiae decidantur & determinentur.

IN Nomine DOMINI, Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum inter ea, quae unitatem Domini attestantur,

Juris

Juris Uniformitas præcipuum habeatur indicium : Proinde nos CASIMIRUS Dei gratia Rex Poloniae, nec non Terrarum Cracoviae, Sandomiriæ, Siradiæ, Lanciciæ, Cujaviæ, Magnus Dux Lithuaniae Russiae Prussiaeq; ac Culmensis, Elbingensis & Pomeran. Dominus & Hæres &c. Significamus tenore præsentium, quibus expedit universis præsentibus & futuris, harum noticiam habituris, Quòd, dum post bellorum discrimina Terras nostras Prussiae ad unitatem Domini nostri, à quo aliàs exciderant, favore divino recupearasset, reperimus Magnificos, Strenuos, Generosos ac Nobiles Terrarum præfatarum Incolas multiplicibus ac diversis gaudere Juribus, quorum quædam & legitimas negligebant Successiones, ac justicias hominum perturbabant & involvebant, Sæpiusque quod norma debebat esse justitiæ, litigiorum & seditionum erat occasio. Cui malo occurrere volentes, pulsati etiam precibus Magnificorum & Nobilium Palatinorum, Castellanorum, Dignitariorum, totiusque Communitatis & Baroniarum Terrarum nostrarum Prussiae, & signâter de districtibus Pomeraniæ, Marienburgen. et Stumen. alias Pomezaniensis, omnia Jura Prutenicalia, Maydemburgen. Pomeraniæ ac feodalia, in quibus alias tempore Magistri et Ordinis consistebant, et ipsis regulabantur, ab ipsis removens, abrogantes, et perpetuò abolentes loco omnium Jurium prædictorum Unum Jus CULMENSE, quo districtus Culmensis gaudet et fruitur, ipsis et eorum posteris, juxta ejus veram naturam, substantiam, qualitatem, et conditionem, de consensu omnium Prælatorum et Baronum nostrorum conferimus et largimur perpetuò et in ævum. Quo Jure judicari inter se debebunt et expediri, omnesque causas et controversias eorum, juxta tenorem Juris Culmensis prædicti, secundum quod in suis capitulis,

culis, punctis & consuetudinibus scriptum & declaratum existit, decident & determinabunt. Ab omnibus etiam oneribus ac daciis inconsuetis, quibuscunque appellentur nominibus, quas Magistro & Ordini de Bonis eorum dare cogebantur, ipsos libertamus. Abrenunciantes insuper devolutionem Bonorum hæreditariorum, quæ nobis & Dominio nostro jure feodi cedebant & debebantur, ac ab eadem recedentes, successi-
 onem posteris eorum in perpetuum donantes: Hoc duntaxat pro nobis & Successoribus nostris excipiendo & reservando, quòd quilibet Dignitarius & Terrigena Terrarum Prussiæ ad bellicam expeditionem, quotiescunque necessitas exoptaverit illam per nos & successores nostros indici, in armis & equis decentibus, quilibet juxta continentiam privilegii sui tenorem; aliàs qui careret Privilegio, secundum facultatem bonorum suorum servire erit & obligatus & obstrictus, prout & alii Incolæ Regni nostri ad hoc ipsum obligantur servitium. Præterea volumus, ut omnes & singuli præfati subditi nostri in recognitionem Domini, prout etiam prius solitum erat, pro quolibet festo S. Martini denarium Culmen, vel loco ejus quinque allenses Prutenicales, cum uno talento cæræ albæ nobis & Successoribus nostris ac Officialibus ad exigendum per nos deputatis, dent, solvant & consignent. Insuper volumus, quòd nullus Dignitariorum aut Terrigenarum in lacubus habeat, præter quod antiquitus habuit, tempore Magistri & Ordinis, neque etiam de illis lacubus se intromittat, quorum piscatura ad Magistrum & Ordinem pertinebat, Esto quòd Lacus prædicti hæreditates aliquorum contingant vel eis contineantur. Harum quibus Sigillum nostrum præsentibus est subappensum, testimonio Literarum. Actum in Castro nostro Mariemburgen. Feria

sext.

sext
 Mil
 Re
 cob
 Wl
 Cul
 cola
 Stib
 Luc
 Sen
 Tha
 Ibi
 Da
 Leg
 fa t
 sto
 lari
 nie
 nob

K

sexta proxima post festum Sancti Jacobi Apostoli, Anno Dom. Millesimo Quadringentesimo septuagesimo sexto, Præsentibus Reverendissimo ac Reverendis in Christo Patribus Dominis Jacobo S. Gneznen. Ecclesiæ Archi-Episcopo & Primate, Sbigneo Wladislavien. & Regni Poloniae Vice-Cancellario, Vincentio Culmen. Episcopis: nec non Magnificis, strenuis & generosis Nicolao de Cuchno Lancicien. Andrea de Greczkow Inowladislav. Stiborio de Bayfen Mariemburgen. Ocha de Machwitz Pomera Ludovico de Mortang Culmen. Palatinis: Joanne de Rythwian Sendomirien. & Regni Poloniae Marscalco, Joanne à Mor de Tharnow Woynicen. Joanne de Opporow Bresten. Nicolao de Ibidem Brzeszynen. Matthia de Schlusow Cruschwitien. Nicolao Dambrowski Culmen. Nicolao Feltsdorff Pomeran. Fabiano de Legensdorff Elbing. Castelanis, & aliis quamplurimis ad præmissa testibus fide dignis. Datum per manus Reverendi in Christo Patris Dom. Sbignei Episcopi Wladislavien. & Vice-Cancellarii, nec non Venerabilis Urielis de Gorka Gnesnen. & Posnaniën. Ecclesiarum Præpositi, Cancellarii Regni Poloniae, sincerè nobis dilectorum.

*Sbigneus de Oleschnyca
E. & C. manu propria.*

Confirmatio

D. CASIMIRI REGIS,

Privilegiorum, Libertatum, & eorum omnium,
quæ diu & ab antiquo Ordines Terrarum
Prussiae habuerunt.

KASIMIRUS DEI gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lith-
vaniae, Russiae Prussiaeq. Dominus & Haeres & C. Signifi-
E camus

camus tenore presentium, quibus expedit universis, Quod, quemadmodum antea actis annis certa Privilegia & Libertates subditis nostris & Terrarum nostrarum Prusie Incolis, tam Spiritualibus quam Secularibus dederamus & concesseramus, Quae quidem Privilegia, & alia, diu & ab antiquo per eos tenta & habita, ipsis subditis nostris in omnibus punctis, conditionibus, Articulis & Clausulis tenere & observare promittimus presentibus & pollicemur. Harum, quibus Sigillum nostrum est subapensum, testimonio Literarum. Datum in Nova Civitate Croczin feria sexta proxima post festum Sancti Barnabae Apostoli, Anno Dn. Milesimo, quadragesimo, septuagesimo septimo.

Relatio Venerabilis Stanislai de Curozwanki

R. P. Vice Cancellarii.

Stanislai Vice-Can. sst.

Confirmatio

D. JOHANNIS - ALBERTI REGIS,

omnium Jurium & Privilegiorum

Terrarum Prusiae.

IN Nomine DOMINI, Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quoniam humani generis actiones memoriae perpetuae indigentes, plerumque ab hominum noticia dilabuntur, nisi scripturam seu testium munimine fuerint arborata: Proinde Nos JOANNES ALBERTUS Dei Gratia Rex Poloniae, necnon Terrarum Cracoviae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cujaviae; Supremus Dux Lithvaniae, Russiae, Prussiaeque; ac Culmen. Elbingen. & Pomeran. Dominus & Haeres &c. Significamus tenore presentium, quibus expedit, universis presentibus & futuris, ha-

ris, harum noticiam habituris, Quomodo revolventes in animo, qua quantaq; puritatis affectione & integræ fidei constantia Prælati tam Spirituales quam Seculares, Comites Barones, Milites, Proceres, Nobiles, Communitatesque Civitatum & Oppidorum, cæteri; Subditi & incolæ Terrarum Prussiæ, tam Spirituales quàm Seculares, personam nostram venerati sunt atq; dilexerunt, ut tandem decedente fœlicis memoriæ Sereniss. Principe Domino CASIMIRO, &c. Genitore & Prædecessore nostro charissimo, nos tanquam verum hæredem & legitimum successorem, ipsis in Regem & Dominum concordibus voluntatibus unà cum aliis Regni nostri Consiliariis, Dignitariis, Officialibus & cujuscunq; Status Conditionisq; subditis & Incolis elegerunt & assumpserunt, Sacroq; Regni Dirdemate insigniverunt. Cum igitur Altissimo dirigente, votis eorundem Incolarum Regni nostri in nostram Majestatem deliberatè concurrentibus, Paternum Sacri Regni Poloniæ nacti sumus solium, Dignum ea propter duximus in ipsos Subditos Incolasq; oculos pietatis nostræ aperire, & eis hanc, quam actu & opere, veluti Athletæ fideles, in nos exhibuerunt, sinceritatem & constantiam, gratitudine nostra, ut decet compensare. Unde ex certa nostra scientia, præhabitaq; sufficienti deliberatione, animo benevolo & voluntate nostra ultronea ipsis Prælati, Comitibus, Baronibus, Dignitariis, Officialibus, Militibus, Proceribus, Nobilibus, Civitatibus & eorundem Communitatibus, cæterisq; Subditis & Incolis Terrarum Prussiæ, cujuscunq; Status conditionisq; existant, quæq; ipsorum Jura & Privilegia, tam Ecclesiastica quàm Secularia, quæcunq; à divæ memoria Regibus Poloniæ, & ab olim Genitore & prædecessoribus nostris, super quibuscunq; Bonis & Liberatibus habere dignoscuntur & habent, sub quibuscunq; Da-

tis, in vita ipsorum emanatas & concessas, emantaque & concessa
 Jura & Privilegia in se continentes, in omnibus earum Positioni-
 bus, Conditionibus, Articulis universis ratificamus, gratificamus,
 approbamus, & presentium Literarum patrocinio confirmamus,
 Decernentes eadem eademque robur habere perpetuæ firmita-
 tis: Promittentes insuper in verbo nostro Regio, & tenore præ-
 sentium spondentes, eadem ipsorum Jura, Libertates & Privile-
 gia per omnia rata grata habere, & inconcussè, jugiter, inviolabi-
 liter & perpetuo, Justitia mediante, gratiosè conservare. In cu-
 jus rei testimonium, Sigillum nostrum presentibus est appensum.
 Datum in Thorun die Sabbato in Vigilia Sancti Andree Apосто-
 li, An. Dom. Millesimo, Quadringentesimo, nonagesimo quarto,
 Regni verò nostri anno tercio. Præsentibus Reverendis in Chri-
 sto Patribus Dominis Creslao de Curozwanki electo confirmato
 Wladislaviensis & Regni nostri Cancellario, Uriele Posnaniensis
 & Luca Varmien. Episcopis, nec non Magnificis, Generosis & No-
 bilibus Ambrosio Pampowsky Siradiense, Matthia de Sluzewo
 Brestensis, Nicolao de Bayzen Mariemburgen. Carolo de Felden
 Culmen. Nicolao de Wolikow Pomeraniæ, Palatinis, Nicolao de
 Srezow Wislicien, Joanne de Przithik Radomien. Petro Mis-
 kowsky Rosperien. Nicolao Gardzina de Ludbranz Spiczmurien.
 Castellanis. Petro Kmitha de Wiffnyeze Regni nostri, Raphaële
 de Leschno Curia nostræ Marscalcis, cæterisque Dignitariis, Con-
 siliariis & Curiensibus nostris fide dignis Testibus. Datum
 permanus Venerabilis Gregorii de Ludbranz Scarbmuriensis, &
 Sancti Floriani in Cleparz Ecclesiarum Prapositi, Regni nostri
 Vice Cancellarii, syncerè nobis dilecti. G. Vice Cancellarius sst.
 Relatio ejusdem Venerabilis Gregorii de Ludbranz
 R.P. Vice Cancellarii.

Privi-

Privilegium

CAPITULI VARMIIENSIS,

Super electione Episcoporum Varmien. Et gratitudine personæ eligendæ, & quòd ex electis REX nominare non debeat nisi verum Terrarum Prusiz Indigenam.

IN Nomine DOMINI, Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos SIGISMUNDUS Dei gratia Rex Polonia, Magnus Dux Lithuania, nec non Terrarum Cracovia, Sandomiria, Siradia, Cujavia, Russia, Prussia, ac Culmen. Elbingen. Pomerania & Sc. Dominus & Heres. Significamus tenore Presentium, quibus expedit, universis & singulis, presentibus & futuris, harum noticiam habituris. Quòd, cum defuncto bonæ memoriæ olim Reverendo in Christo Patre D. LUCA Episc. Varmien ejusdem Ecclesiæ Prælati & Canonici ad electionem novi Episc. & Pastoris processissent, fuissetq; orta aliqualis controversia super eadem electione, quæ videbatur nobis facta non observato tenore cujusdam Articuli, inter olim Serenissimum Principem Dominum KASIMIRUM Regem Polonia Genitorem nostrum charissimum, & Reveren. Patrem D. NICOLAUM Episcopum Varmien, & ejus Capitulum per quandam inscriptionem facti, in quo cavetur, quòd iidem Prælati & Canonici Ecclesiæ Varmien. defuncto eorum Episcopo, personam gratam Regibus Polonia eligere teneantur. Cumq; ejusdem Articuli, de eligenda grata Regibus persona, interpretatio in dubium hincinde traberetur: Nos prospicere cupientes, ne qua posthac controversiæ occasio inter nos vel Successores nostros Reges & Dominum Episcopum, ac ejus Capitulum dictæ Ecclesiæ Varmien. super electione Episcoporum, & gratitudine personæ eligendæ, exoriri possit, Ad tollendam omnem ejusdem Articuli in posterum ambiguitatem,

essa
oni-
nus,
nus,
nita-
oræ-
vile-
abi-
cu-
um.
osto-
arto,
Chri-
nato
ensis
No-
zewo
elden
o de,
Mis-
rien.
hæle
Con-
tum-
sis, &
nostri
s stt.

Privi-

tem, matura deliberatione & consultatione cum Consiliariis nostris Spiritualibus & Secularibus habita: cum Reverendo Patre Dom. FABIANO Episcopo Varmiense moderno, ac ejus Ecclesie Capitulo in hunc qui sequitur, modum devenimus, Quod, cum contigerit vacare Ecclesiam Varmien. Pralati & Canonici ejusdem Ecclesie tempestive & ante Electionem novi Episcopi mittere tenebuntur de gremio sui Nuncios ad nos & Successores nostros legitimos Reges Polonia, si fuerimus aut iidem successores nostri fuerint in Polonia, non tamen in Terris Russia, aut Magno Ducatu Lithuania, usq; Vilnam & non ulterius, Et significare per eosdem nuncios suos obitum sui Episcopi, & diem Electioni novi Pastoris praefinitum. Et praeterea dicere tenebuntur nomina omnium Pralatorum & Canonicorum Ecclesie suae, praesentium & absentium ab Ecclesia, ac declarare pro eorum judicio fideliter ac veraciter vitam, mores, dignitatem, genus & omnem conditionem status uniuscujusq;. Quod si forsan pro eo tempore Nos aut nostri Successore non essemus seu non essent in Polonia, sed in Terris Russia aut ultra essemus, seu Successores nostri essent in Magno Ducatu Lithuania ultra Vilnam, Tunc iidem Pralati & Canonici ne forte Electio nimis tardetur, & Ecclesia praefata alicui periculo aut incommodo subiciatur: Obligati erunt per suos Nuncios omnia superius descripta Reverendissimo Domino Archi-Episcopo Gnesnen, pro tempore existenti, aut ejus Paternitate extra suam provinciam existente, Wladislavien, aut Plocen, Episcopo significare; Qui quidem Dominus Archi-Episcopus, sive alter ex supradictis Episcopis, illo absente, sine omni mora per suum tabellarium sive nuncium de illis omnibus, quae sic significabuntur, nos & successores nostros curabit reddere certiores. Ex quibus quidem Pralatis & Canonicis ejusdem Ecclesiae nos quatuor pro arbitrio nostro nominabimus, non alios tamen, quam qui sint veri Terrarum Prussia Indigena, ac per specialem nuncium nostrum

strum
rimu
neor
ex ill
rem,
ex lo
poter
supra
Et h
& ej
quan
quat
pitu
Polo
rum
ci, j
intin
eo su
Don
mar
idem
olam
Etan
dem
Art
habi
um
tur
Cap

strum seu literas clausas significabimus ipsi Capitulo, quos iudicare-
rimus ad illius culmen dignitatis & locum in Consilio nostro magis ido-
neos & nobis gratos. Ipsi verò Prælati & Canonici prædicti unum
ex illis quatuor, quam voluerint aut iudicaverint meliorem & utilio-
rem, deligere in Episcopum tenebuntur & erunt asstricti. Et quia
ex longa mora Electionis aliqua difficultas vel impedimentum evenire
poterit, Itaq; post acceptum de morte Episcopi à Capitulo nuncium,
supradictos quatuor Octo dierum ad summum spacio nominare debemus.
Et hoc amplius adjiciendum, ipso Domino, FABRIANO Episcopo,
& ejus Ecclesie Varmien. Capitulo assentientibus, volumus, Quòd si
quando nos vel successores nostri filium sive fratrem germanum inter
quatuor supradictos nominare vellemus, qui prius esset de gremio Ca-
pituli Ecclesie prædictæ, id in nostro & Successorum nostrorum Regum
Poloniæ arbitrio & potestate erit, ac si iidem filius vel frater Terra-
rum Prussie Indigena esset. Cum autem dicti Prælati & Canoni-
ci, sic ut præfertur, unum ex eisdem quatuor nominatis elegerint,
intimare debebunt nobis & successoribus nostris novum electum, & cum
eo supplicare, ut illum nostris literis Sedi Apostolicæ & Sanctissimo
Domino commendemus, ut Electionem de eo factam cum gratia confir-
mare dignetur. Qua quidem Confirmatione & provisione secuta,
idem Electus, juxta tenorem & inscriptionem, cum superius nominato
olim Domino NICOLAO Episcopo Varmiensi & ejus Capitulo fa-
ctam, præstabit juramentum nobis & successoribus nostris, prout in ea-
dem inscriptione latius continetur. Reliqua verò, quæ in eisdem
Articulis cum supradicto Domino NICOLAO Episcopo Varmien.
habitis continentur, salva & integra permanere debent in perpetu-
um & inviolabiliter observanda. Ea verò, quæ his literis continen-
tur ipse Dominus FABIANUS Episc. Varmien. prædictus, cum
Capitulo Ecclesie firmiter, illis se & inconcusse tenere, exequi & invio-
labi-

labiliter perpetuo observare debbit, & ejus successores debebunt. In
 quoram omnium & singulorum fidem & testimonium premissorum
 presentes literas scribifecimus, & Sigillo nostro communiri. Actum
 in Conventione Generali Piotrkovien. Die Martis septima Mensis
 Decembris, alias in Vigilia Conceptionis beatissima Virginis Mariae,
 Anno Domini Millesimo, quingentesimo, duodecimo, Regni vero no-
 stri sexto. Presentibus Reverendissimo & Reverendis in Christo
 Patribus Dominis Joanne Archi-Episcopo Gnesnen, & Primate, Jo-
 anne Cracov. Joanne Pofnaniens. Erasmo Plocen. Fabiano Varmien.
 Matthia Premisliens. & Regni nostri Cancellario, Jacobo Camenecen.
 Ecclesiarum Episcopis; nec non Magnificis, Venerabilibus, Generosis
 & nobilibus Nicolao de Camienycz Cracoviense, & campiductore
 Regni nostri generali, Nicolao de Ludbrancz Pofnaniens. & Capitaneo
 Lancicien. Joanne de Tarnow Sandomiriense, Jaroslao de Lasko Si-
 radiens. Joanne Jarandi de Brudzew Lancicien. Nicolao de Grethkow
 Brestense, Joanne Odrowansch de Sprowa, Russia Terrarum Genera-
 li, Otha de Chodecz Podoliae, Nicolao Firley de Dambrowicza Lub-
 linen. Georgio de Baysen, Mariemburgense, Nicolao de Pilcza Belzen-
 se, Andrea de Radzicowcza Plocense, & Ravense Capitaneo, Prandota
 de Zelasna Ravense, Palatinis. Luca de Gorka Pofnaniense & Capi-
 taneo Majoris Poloniae generali, Christophoro de Schidlowicz Sandomi-
 rien. & Regni nostri Vice Cancellario, nec non Sirodiense, Sochaczovien.
 & Gostinense Capitaneo, Stanislae de Ostrorog Calisiense, Janusio La-
 talski Gnesnense, Joanne de Przeremb Siradiense, Alberto de Glad-
 czianow Lanciciens, Nicolao de Schiedlowicz Radomiense & Succame-
 rario Cracoviense, Regni nostri Incisore, Nicolao Jerdan de Zacliczin
 Vislicien. Andrea de Oporow Brestense, Jeronymo de Cobilany Rosperi-
 ense, Andrea de Tanczin Bicense, & Causarum Curiae nostrae Referen-
 dario, Georgio Krupski de Orchow Belczense, Stanislae de Potbulice
 Miedzi-

Miedzirzcense, Jaraslao Sokolowski de Wrancza Landense, Petro Gorski Naklense, Joanne de Bochothnicza Malegostense, Stanislae de Sprowa Zarnoviense, Martino Skemitzki de Bogoria Zawichosten. Stanislae Kuropathwa de Lazuchow Chelinen. Castellanis Stanislae de Chodetz Marschalco & Capiteo Leopoliens. Andrea de Coszieletz Thesaurario, Scepusiense, Oswiczemense, sandecense, Junivladislavienense, & Bidgostiense Capiteo, nec non Zuppario & Magno Procuratore Generali Cracoviense, Regni nostri, Andrea de Klecz custode & Joanne Sculteti Sacrae Theologiae Professore ac Archidiacono Varmien. Joanne Latalski Gnesnense, Cracoviense & Lanciciense Praeposito, Petro Thomiczki Decretorum Doctore, Archidiacono, Joanne Carnkowski Canonico Cracovien. Stanislae Goretzki Praeposito Calischien. Ecclesiarum, Secretariis nostris; Stanislae Jaroczki Marschalco Curiae nostrae, Raphaelle de Leschno Capiteo Szlochovien. Henrico Itfeld Proconsule Thorunen. Ambrosio Storm Nuncio & Notario Gedanen. Civitatum nostrarum. Adamo de Drzewicza Sandomirien. Stanislae Lasloczbi Posnaniens. Terrarum Succamerariis, Nicolao Oczieski Capiteo Costense & Magistro agasonum Curiae nostrae, & aliis quampluribus Dignitariis, Officialibus & Curien. nostris, circa praemissa testibus fide dignis, sincere & fidelibus nostris dilectis. Datum per manus praefati Referendi in Christo Patris Domini Matthiae Episcopi Praemisliens. & Regni nostri Cancellarii, sincere nobis dilecti, Matthias Dominus Episcopus & Cancellarius sspt: Relatio ejusdem Reverendi in Christo Patris Domini Matthiae Episcopi Praemisliens. & Regni Poloniae Cancellarii.

 (o)   (o)

F

CAV.

Cautio

D. SIGISMUNDI REGIS,

in persona Joannis Balinski, quòd posthac non-
nisi Terrarum Prussiae indigena, & Vernaculæ Lingvæ peritus
in ipsarum Terrarum Consilium recipi & ad-
mitti debeat.

SIGISMUNDUS Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithva-
niae, Kussiae, Prussiaeque; &c. Dominus & hæres, Manifestum
facimus tenore præsentium universis & singulis, quibus expe-
dit, Quòd, cum aliàs nos volentes generosum & fidelem nobis
dilectum Joannem Balinski, ob meritorum suorum exigentiam,
amplioribus honorum fastigiis evehere, ei Castellanus Gedan-
nen. Dignitatem in Terris Prussiae ea vice contulissimus, man-
davimus eum in ipsarum Terrarum Consilio recipi & admitti,
Verùm, cum præmissa Privilegiis earundem Terrarum obsistere
dicantur, ex eo quòd idem Joannes indigena illarum Terrarum
non existens, ipsarum etiam Lingvæ imperitus, præsentis nostro
Decreto declaramus, & in verbo nostro Regio affirmamus, in-
tentionis nostræ non fuisse nec esse, per prædictam nostram col-
lationem & mandatum memoratis Privilegiis aliquatenus dero-
gare, aut quomodolibet ea tollere vel abrogare. Decernimus
igitur prædictam nostram collationem & Mandatum, quatenus
dictis Privilegiis aliquomodo adversetur, Terris nostris Prussiae
in aliquo non præjudicare, aut ad similia permittenda inconse-
quentiam seu exemplum in posterum trahi non posse neque de-
bere, Dictosque Terrarum Prussiae Consiliarios eundem Joannem
in Consilium recipien. nostroque Mandato paren. ab hujusmodi
privilegiis recessisse censi aut judicari à quoquam non debere
neque

41

neque posse, nolentes eos aut Terras prædictas, ob nostræ com-
placentiæ obsequia, hac duntaxat vice nobis impensa, præjudi-
cium aliquod aut jacturam reportare. In quorum omnium
testimonium has nostras Literas fieri jussimus nostro Sigillo com-
munitas. Datum in Brzescie Kujavien. feria quarta ipso die
Beati Andreæ Apostoli: Annorum Domini Millesimo, Quingen-
tesimo, decimonono, Regni autem nostri tredecimo.

Christophorus de S. Palatinus & C.

Cracovien, ac R. P. Cancellaria: sst.

*Ad Relationem Magnifici Christophori de
Schidlowicz Palatini & Generalis Craco-
viensis ac Regni Polon. Cancellarij &c.*

Confirmatio
D. SIGISMUNDI REGIS,
omnium Privilegiorum & Libertatum,
quas D. ejus Genitor CASIMIRUS REX
Terris Prussiarum concesserat.

IN DEI nomine, Amen. *Ad perpetuam rei memoriam.*
Omnium rerum, quæ sempiternæ memoria commendari debent, nul-
lacertior firmitudo inveniri potest, quàm ut literis posteritati man-
dentur. Cætera enim facta, quantumvis memorabilia, aliis modis
æternitati dicata, aliquot quidem seculis durare possunt, sed quæ lite-
ris memoriæ conservantur, nunquam itereunt, ipsaq; vetustate fiunt
augustiora. Atq; ita Nos SIGISMUNDUS Dei gratia Rex
Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiarum, Culmen. Elbin-
gen. Pomeraniæq; &c. Dominus & Hæres, Manifestum facimus his li-
teris nostris universis & singulis tam presentibus quam futuris, Quod
F 2 acceden-

accedentes ad conspectum nostrum Domini Pralati Terrarum nostrarū
 Prussiae, Spirituales & Seculares, Baron. & Nobil. principalium Ciui-
 tatum nostrarum, videlicet Thorunē. Elbingen. & Gedanensis Procon-
 sul. & Consules, ac apud nos earundem Ciuitatum nominibus nuncii,
 sincerè & fideles nostri dilecti: Inter cetera nobis humiliter supplica-
 runt, ut eos circa iura, libertates, prerogativas, concessiones, donatio-
 nes, & exemptiones, per clarissimā memoriae Dominū CASIMIRUM
 Regem Parentem nostrum desideratissimum concessa & concessas, con-
 seruare, manutenerē, tueri & defendere, ac ea & illos confirmare,
 approbare, ratificare, laudare ac demum renouare dignaremur. Nos
 igitur SIGISMUNDUS Rex superscriptus, qui naturā benignita-
 tisq̄ nostrae instituto ea, quae ad ornamentum, dignitatem, amplitudi-
 nem atque conseruationem Dominiorum & Subditorum, quibus diui-
 na dispensatione sumus praefecti, spectare nobis videntur, grati libentis-
 simiq̄ concedimus, ac praesertim cum ipsi Domini Pralati & Barones,
 & tota fermē Nobilitas, & supradictarum Ciuitatum Cives & alii
 multi Incolae & Subditi nostri, quamuis semper antea, ut sub imperium
 & protectionem diui parentis nostri CASIMIR I redierunt, nunc ta-
 men maximē, cum hoc bellum, quod nuper cum illustri Domino Alberto
 Marchione Brandenburgen. cum Magistro Ordinis S. Mariae in
 Prussia gessimus, eorundem Subditorum nostrorum propulsan. damna,
 caedes & iniurias, constantissimi & integerrimi nobiscum perferentes
 manserunt. Auditis itaq̄ & benè intellectis hodiè superscriptis
 Privilegiis & Juribus ac Prærogatiuis, concessionibus aut donationibus,
 ad laudem & gloriam in primis Dei Opt. Max. omniumque Sanctorum
 ejus, & ad uniuersarum Terrarum nostrarum Prussiae incrementum,
 tranquillitatem, quietem, stabilitatem atq̄ conseruationem, superscri-
 pta Privilegia ac Iura, Prærogatiuas, concessiones, donationes &
 exemptiones, ac omnia & singula in ipsis contenta, cum omnibus & sin-
 gulis

gulis
 nostr
 praes
 benig
 cept
 tudin
 gio, a
 bus
 sa fin
 ante
 di ju
 psim
 sexta
 Quin
 Prae
 Joan
 stolic
 Rap
 Econ
 gnifi
 Cam
 tane
 Posn
 scen.
 & A
 miri
 schin
 rabi
 arum

gulis eorum punctis, clausulis & continentis, prout jacent, ex certa
 nostra scientia & voluntate, ex consilioq; Consiliariorum nostrorum ad
 presens in hoc novissimo Conventu nobiscum existentium, pro solita
 benignitate nostra Regia approbamus, ratificamus, renovamus & ac-
 ceptamus, laudamus & confirmamus, ipsaq; & ipsas perpetuum firmi-
 tudinis robur obtinere volumus. Promittentes in verbo nostro re-
 gio, ac sub fide boni, legalis & ingenui Principis, pro nobis & successori-
 bus nostris, nos omnia suprascripta in praesentis Privilegiis expres-
 sa firmiter & inviolabiliter observare, tenore praesentium medi-
 ante. In cujus rei testimonium Sigillum nostrum praesentibus appen-
 didimus, & ad meliorem cautelam nos manu nostra propria subscri-
 psimus. Actum & Datum in Civitate nostra Thorunensi, feria
 sexta proxima ante Dominicam Jubilate, Anno Domino Millesimo,
 Quingentesimo, vigesimo primo, Regni vero nostri Anno decimo quinto.
 Praesentibus Reverendiss. & Reveren. in Christo Patribus Dominis
 Joanne de Lasko Archi Episcopo Gnesnen. & Primate, & Sedis Apo-
 stolica Legato nato, Matthia de Drewnicza Wladislawien. Episcopo,
 Raphaelle de Leschno Ecclesiae Premislien. & Laurentio Miedzilesky
 Ecclesiae Camenicen. designatis & Electis Episcopis. Nec non Ma-
 gnificis Nicolao de Dambrowicza Castellano Cracovien. & Regni nostri
 Campiductore supremo, Christofiero de Schidlowiecz Palatino & Capi-
 taneo Cracoviensi ac Regni nostri Cancellario etc. Joanne de Lubranicz
 Posnamien. Joanne de Calinowa Calisien. Stanislawo de Koscielec Bre-
 scen. & Capiteo Mariaburgen. Palatinis. Luca de Gorka Posnamien.
 & Majoris Poloniae Capiteo Generali, Nicolao de Schidlowicz Sad-
 mirien. & Regni nostri Thesaurario. Joanne Wiethwinski & in Carni-
 schin Plocensi, Stanislawo de Sprawa Sarnoviensi Castellanis, Ac Vene-
 rabilibus Joanne Latafski Gnesnen. Cracoviensi. ac Lancicien. Ecclesi-
 arum Praeposito. Andrea Sloriczki Praeposito S. Floriani in Kleparz

44. extra muros Civitatis nostræ Cracovien. & Custode Sandómirien.
Nicolao Oleschniczky Canonico Cracoviensi, Paulo Grassowski Præpo-
sito omnium Sanctor. in Crac. & aliis quampluribus Dignitariis, Offi-
cialibus & Curiensibus nostris ad præmissa testibus fide dignis sincerè
& fidelibus dilectis. Datum per manus præfati Magnifici Christof-
fori de Schidlowicz in Smielow & magna Opatow Palatini & Capita-
nei Cracovien. ac Regni Poloniae Cancellarii, tum Siradien. Sochaczow-
wien. Costinen. &c. Capitanei, sincerè nobis dilecti.

SIGISMUNDUS REX spt.

Christoff. de S. Pal & Capitaneus
Cracovien ac R. P. Can. spt.

DN. SIGISMUNDI REGIS LITERAE,
Quibus Ordinibus Terrarum Prussiae, qui vigore
Privilegii ad Electionem Filii vocati non fuerunt, postea tamen
Electionem ratam habuerunt. cavet, quod ea præterito illis fraudi esse non
debeat. Et specialiter obligat Sigismundum Augustum Filium, ut annum de-
cimū quintum egressus, pro more Antecessorum, juret se Privilegia &
Indulta tam publicè quàm privatim conservaturum, Et quamdiu hoc ipsum
Juramentum non præstiterit, Ordines etiam terrarum & Civitatum ad ser-
vandū suū Juramentum Majestati ejus præstitum adstrictos esse non
debere, Sed ubi Majestas ejus satisfecerit, tum demum
omnem fidelitatem & obedientiam præ-
stare oportere.

SIGISMUNDUS Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithva-
niae Russiae, totiusq; Prussiae ac Masoviae &c. Dominus & Haeres,
Manifestum facimus universis, Quia licet Privilegia & Libertates
Statibus & Ordinibus Terrarum Nostrarum Prussiae, tam Eccle-
siasticis, quàm Secularibus, à Majoribus nostris & concessa & con-
cessa.

245

cessæ, ac per nos confirmata & confirmatæ, inter alia id potissimum contineant, ut dicti Ordines & Status Prussiæ ad futurorum Regum Poloniae, quotiescunq; super Electione & Coronatione illorum deliberationem fieri contingat, ad Electionem & Coronationem vocari & admitti debeant. Quia tamen in eligendo Sereniss. Principe Domino SIGISMUNDO Secundo, Reg. Poloniae & Magno Duce Lithvaniae, Filio nostro charissimo hoc ipsum prætermissum est, non data quidem opera, sed quòd nobis viventibus & Regno nondum vacante, magisq; divina ordinatione, quàm humano consilio, Electio ipsa Majestatis suæ contigit; Considerantes tantam prædictorum Statuum & Ordinum Terrarum nostrarum Prussiæ, erga nos & Serenissimam familiam nostram, fidem, affectum & observantiam, ut hanc ipsam Electionem Serenissimi filii nostri, præter vocationem eorum factam, approbaverint, & similiter ipsum eligendo ratam atque gratam habuerint: Nolentesque, ut per hujusmodi Electionem, ad quam vocati non erant, aliquid in posterum Privilegiis & Libertatibus dictorum Statuum & Ordinum earundem Terrarum nostrarum Prussiæ derogaretur: Decernimus, ut deinceps, quotiescunque Regem decedere, & Regnum vacare aut Electionem quomocunque celebrari contigerit, Domini Consilarii Ordinis utriusq; Regni Poloniae, antequam ad Electionem procedant, prius prædictos Status & Ordines Terrarum Prussiæ de hac ipsa novi Regis Electione certiores faciant, ac eosdem ipsos Status, secundum antiquam consuetudinem & contenta Privilegiorum eorum, ad eam vocent & admittant. Volentes præterea, pro tanta eorum in nos & Filium nostrum charissimum integritate, vicissim eis providere, ut & ipsi in suis Juribus & Privilegiis ac Libertatibus Consuetudinibusq; approbatis absq; ullo conservarentur.

detri-

detrimento, pollicemur illis presentibus literis nostris, Quod quodocunq; ipse Serenissimus filius noster, post mortem nostram, ad aetatem legitimam, nempe ad annos quindecim completos, perveniens, possessionem Regni & Dominiorum nostrorum adire voluerit, tenebitur illis id totum praestare, quod Antecessores nostri Reges Poloniae & nos ipsi praestitimus ex debito, ad quod ejus Majestatem, ut Filium & Successorem nostrum, tenore praesentium obligamus, videlicet, quod jurare debet, omnia Jura, Libertates & Privilegia, Literas Immunitatisve earundem Terrarum Prussiae, tam Ecclesiasticas quam Seculares, Ecclesiis, tum ipsis Terris, earundemq; Praelatis, Baronibus, Nobilibus, Civibus, Incolis & quibuslibet personis, cujuscunque status & conditionis existentibus, per Divos praedecessores nostros Principes tam Spirituales quam Seculares Reges & Dominos Terrarum praedictarum juste & legitime donatas & concessas, & per nosmetipsos confirmatas manutene, servare, custodire & attendere, in omnibus conditionibus atq; punctis, Et omnia illicitè ab eisdem Terris alienata aut distracta, pro posse suo, ad proprietatem earundem Terrarum recuperare: Terminos etiam earum non minuere, sed pro virili defendere & dilatare. Et quamdiu hoc ipsum Juramentum Majestas sua non praestiterit, & huic debito suo Regio non satisfecerit, Ipsi universi Status & Ordines earundem Terrarum & Civitatum nostrarum Prussiae ad servandum Juramentum suum, quod Majestati suae praestiterunt, non erunt ascripti neq; obligati. Verum quodocunq; post mortem nostram supradictis omnibus idem Serenissimus Filius noster, in aetate legitima existens, satisfecerit, & hujusmodi Juramentum debitum praestiterit, universi earundem Terrarum nostrarum Prussiae Status & Ordines Subditi nostri, Illi ut vero &

legi-

legi
obed
stun
um,
Con
dica
simo

Qui
iteru
d

SIC
M
res,
ordin
Conf
stud
atq;
obvi
AU
volu
bium

legitimo Domino & Regi suo coronato omnem fidelitatem & obedientiam obsequiaq; , secundum Juramentum à se illi factum , præstare & exhibere tenebuntur. In cujus rei testimonium, Sigillum nostrum præsentibus est appensum. Datum in Conventu Generali Cracoviensi, feria sexta ante Dominicam Judica proxima, Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, trigesimo, Regni verò nostri vigesimo quarto,

*Christophorus de S. Castel. Capit.
Cracovien. ac R. P. Cancell. Sfr.*

Literæ

DN. SIGISMUNDI REGIS,

Quibus post præstitum Jus Jurandum Filii , solenniter iterum cavet universis Subditis, ejus Majestati neminet parere debere, nec imperio obnoxios fore, nisi prius omnia Jura privilegia & libertates Diplomate suo confirmaverit, & juxta ejus tenorem in executionem posuerit.

SIGISMUNDUS ejus nominis Primus Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvania, Russia, Masovia &c. Dominus & Haeres, Significamus tenore præsentium universis & singulis cujuslibet ordinis, dignitatis, & conditionis hominibus, Quum ante septem annos Consilarii Regni nostri, singulari erga nos Domumq; nostram Regiam studio & propensione permoti, tum imminentibus etiam difficultatibus atq; motibus, quibus nunc univrsus ferè Orbis terrarum tumultuatur, obviam ituri, Serenissimum filium nostrum **SIGISMUNDUM AUGUSTUM** Regem sibi & Regno Poloniae, nobisq; Successorem voluntate nostra constituissemus, Ac ne res ea posthac ullo pacto in dubium revocari posset, Jurejurando sigillatim dato fidem suam ipsius

G

Maje-

Majestati obstrinxissent, quoniam is tum per etatem nondum commo-
 de vicissim ipsis Jusjurandum dare poterat, recepimus nos & spon-
 didimus, & Regio verbo nostro promissimus, ipsius Majestatem, cum an-
 num quintumdecimum egressa fuisset, vicissim Subditis suis omnibus
 consentaneum Jusjurandum esse daturam, cujus formula continetur
 iis literis, quibus fidem tum nostram obstrinxeramus. Nunc itaq;
 cum tempus id venisset, liberavit ipsius Majestas fidem nostram pro se
 datam, taleq; Jusjurandum, quale modò descriptum est, conceptis ver-
 bis ad Sancta Dei Evangelia publice in Ecclesia Cathedrali Cracovi-
 en. quarta die Februarii presentis anni dedit. At ne quid ea res
 discriminis maliq; afferret, ita tum quoq; in Electione illa cautum pu-
 blicoq; omnium consensu constitutum erat, ut, quoad nos viveremus,
 penes nos univversa potestas & Regium imperium nihilominus maneret:
 Nunc etiam recepit idem Serenis: Filius noster, spondit & regio suo
 verbo promisit, literarumq; monumentis ea de re conscriptis & signo
 suo consignatis carvit, viventibus nobis nihil se potestatis & jurisdic-
 tionis in Regno Polonia sibi esse vendicaturum, neq; vi quenquam invi-
 tum ad jussa sua faciendum adacturum, sed omnia, seq; ipsum deniq;
 semper in potestate nostra fore. Deinde quacunq; jurasset publice,
 omnia se sine ulla controversia servaturum, defensurum atque execu-
 rum esse. Postremò, post obitum quoque nostrum, neminem prædicto-
 rum Subditorum suorum sibi parere debere, nec fore obnoxios fidei im-
 perioque suo, nisi prius ipsis univversa Jura, Privilegia, Libertates,
 Literas & Immunitates, à supramemoratis Majoribus suis Divis Re-
 gibus Polonia, & à nobis etiam concessas ac donatas, quaquè in posterum,
 dum vivimus, à nobis concedentur donabunturq; , Diplomate suo Re-
 gio confirmaverit, & pro viribus suis juxta tenores earundem in execu-
 tionem posuerit: Quæ omnia nos quoque pro eodem Serenissimo filio
 nostro recipimus, spondemus & Regio verbo nostro promittimus. Id quod
 signatis

his literis signo nostro impresso consignatis testatum esse volumus. Datum Cracoviae sexta Februarij Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, trigesimo septimo, Regni verò nostri Anno trigesimo primo.

CONSTITUTIONES

Terrarum Prussiae, in publicis comitiis Thorunii conciliatae, & D. SIGISMUNDI Regis auctoritate pro commodo publico confirmatae.

SIGISMUNDUS Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae totiusque Prussiae, Masoviae &c. Dominus & Haeres, Significamus tenore praesentium, quibus expedit, universis praesentibus & futuris harum noticiam habituris, Quia consulere volentes multiplicibus erroribus & abusibus, qui cum in divinis ac etiam humanis rebus inoleverant in Terris & Civitatibus nostris Prussiae, ac bonae Reformationi defectuum & dissidiorum, quae in ipsis Terris oborta fuerant, utiliter intendentes de consilio & consensu omnium Consiliariorum & Nunciorum Communicatis, tam Militaris quam etiam Civilis Ordinis, infra scriptas Constitutiones edidimus, promulgavimus & confirmavimus.

In primis, quisque Palatinus habeat apud se exemplum seu copiam Privilegii Terrarum Prussiae, & illud unicuique petenti ostendet, & coram eo legi faciet, quod nos manutenere, & secundum ipsius tenorem tam spiritualium quam secularium Dignitates, Officia & Capitaneatus solis & propriis Terrarum Prussiae indigenis conferemus.

Judicia Terrestria in singulis Palatinatibus quotannis bis serventur, ita ut in Palatinatu Culmensi Primum Judicium feria ter-

tia post Dominicam Quasi modò geniti, Secundum autem feria tertia post Lamperti celebretur. In aliis autem Palatinatibus juxta veterem consuetudinem observetur. Ex quibus quidem Judiciis Terrestribus Appellationes ordinariæ fiant ad Conventus Generales Terrarum Prussiæ; A Conventibus autem Generalibus ad Regium Tribunal nostrum, donec alter utriusque partium tres conformes sententias obtinuerit.

Ut autem frivole & temerariæ Appellationes non nihil cohibeantur, quisquis in Judicio Terrestri ad Conventum generalem appellaverit, tres Marcas in Judicium reponat; Si verò à Conventu generali ad nos appellatum fuerit, sex floreni per triginta grossos deponantur. Et si Appellans coram Iudice appellato succubuerit, in usum publicum Judicii, in quo erant repositi, cedant; alioquin parti restituantur.

Nec Palatini Causas ad Ius Terrestre spectantes, nisi de consensu partium, judicent, Et provocantes ad Iudicium Terrestre remittant: Exceptis causis levioribus, quæ videlicet valorem decem marcarum non excedant. Hæ quidem sine strepitu judicii de simplici & plano ab eis componi possunt. In Causis autem sanguinis & facto recenti deprehensis, indilatam Iustitiam ministrent, Nec partes contendentes ad componendum amicè inter se controversiam cogant, nec ulla pœnas exigant, nisi per Iudicium decrerat, Quarum pœnarum tertia pars Iudicio Terrestri, reliquæ duæ partes Palatino loci cedant.

Palatini & Capitanei citati tam in Iudicio Terrestri, quàm Conventuum Publicorum, respondere sint obligati: Exceptis Actionibus super Bonis nostris Regalibus emergentibus. Capitanei autem juxta continentiam Privilegii Terrarum Prussiæ sint Indigenæ possessionati, ratione quarum possessionum si Bona terrestria fuerint, Iudicio Terrestri sint subjecti. Ut

Ut autem temerariæ lites amputentur, Commissarios sive Judices delegatos non deputabimus in causis ad Judicium Terrestre spectantibus, & minùs in eo jam pendentibus, nisi per Appellationem Ordinariam, de qua superiùs dictum est, à Sententia difinitiva seu inter locutura jam lata, ad Tribunal nostrum devolutæ fuerint; Exceptis Causis limitum Bonorum nostrorum Regalium, & divisione fratrum & proximorum.

Nec Judices delegatos seu Commissarios, à quibus semel appellatum est, in eadem Causa denuò deputabimus, aut Causam ad ipsos remitemus. Non enim verisimile aut honestum videtur, quòd Judex pristinam suam sententiam retractet, aut aliter postea judicet, quàm antea Judicaverat.

Conventus autem publici seu generales, juxta proximam Ordinationem nostram, in Prussia quotannis bis celebrentur, Verno videlicet tempore Mariemburgi ad diem San. Stanislai; Tempore autem Autumni in Graudentz ad diem S. Michaëlis. In nostro tamen arbitrio erit, cum res ita postulaverit, alium locum & tempus hujusmodi Conventibus præscribere. Peculiaris res autem conventus per nos instituendi locum & diem ex nostro arbitrio sortientur.

Ad prædictos Generales Conventus omnes Causæ tam ex Civitatibus, quàm ex Iudiciis Terrestribus per Appellationem devolvantur, & etiam sine speciali commissione nostra judicentur. Deinde verò, & non antea, ad supremum Tribunal nostrum remittantur, parte provocante, Cui ad prosequendam Appellationem à Iudicibus legitimus terminus præfigatur, Quam Appellationem si intra unius anni spacium non prosequeretur, prior Sententia juxta Juris communis dispositionem, ut prædictum est, in rem transeat judicatam, & executioni demandetur.

Ante *Conventum* verò *Publicum*, per nos & *successores* nostros singulariter instituendum, in singulis *Palatinatibus*, *Culmenensi* videlicet, *Marienburgensi* & *Pomeraniæ*, fiat *Nobilitatis* *Conventio* *Particularis*, *Quam* secundum morem antiquum *Palatini*, in singulis *districtibus* *Palatinatus* sui, ad aliquem locum convenientem literis suis convocent, ut *Nuncii* ad hujusmodi *Conventum* mittendi eligantur. *Qui* autem vocatus non comparuerit, *pœnam* duarum *marcarum* pendet, *Cujus* *medietas* *Palatino* *ejus* *loci*, *altera* verò *ærario* *publico* *proveniat*; *exceptis* *dictarum* *Terrarum* *Prussiæ* *Consiliariis* *nostris*, *sive* *equestribus*, *sive* *civilis* *sint* *Ordinis*.

At cum frustra *Sententiæ* ferantur, nisi *legitimæ* *executioni* demandentur, *Volumus* & *irrefragabili* *Constitutione* sancimus, ut deinceps unusquisque, *cujusvis* *conditionis* *aut* *eminentiæ* fuerit, *rei* *judicatæ* *sine* *omni* *contradictione*, cum *effectu* *pareat* & *obsequatur*; *Alioqui* *locorum* *Palatini*, *nullo* *alio* *mandato* *expectato*, *legitimam* *executionem* *faciant*, *adjuncto* *sibi* *ubi*, *Causæ* *conditio* *id* *postulaverit*, *Capitano* & *Nobilibus* *illius* *districtus*, *aut* *etiam*, *si* *necessitas* *exegerit*, *omnibus* & *singulis* *Vasallis* *nostris*, *seu* *Nobilibus* *illius* *Palatinatus*, *quos* *ad* *assistendum* *illi* *sub* *Iurisjurandi* *debito*, & *amissione* *feudorum* *obligatos* *esse* *decernimus*. *Si* *verò* *majori* *potentia* *sit* *opus*, *negocium* *ad* *nos* *referri* *volumus* *ut* *opportunitatis* *rationis* *rebus* *provideamus*.

Palatinos *similiter* *ad* *hujusmodi* *executiones* *faciendas*, *Iustitiamque* *oppressis* *ministrandam*, *Iurisjurandum* *nobis* *præstitum* *adigat*, *quos* *etiam*, *si* *remissiores* *fuerint*, *quingenta* *florenorum* *Hungaricalium* *pœna* *plecti* *volumus*, *Cujus* *mulctæ* *medietas* *parti*, *cui* *Iusticia* *denegata* *est*, *altera* *verò* *medietas* *Ærario* *publico* *Terrarum* *Prussiæ* *cedat*.

Ub

Ubi autem quis Executioni voluerit resistere, aut jam factam violare convictus fuerit. Poena banni sive proscriptionis, ac Bonorum confiscatione irremissibiliter puniatur; Ex quibus Bonis parti laesae primùm fiat satis; quod reliquum fuerit, praedicto Fisco applicetur.

Statuimus Præterea, ut nullus Capitaneus, Nobilis, Civis aut quivis alius, cujuscunq; conditionis existat, personis, castris, domibus aut possessionibus alicujus ullam violentiam inferre, incursiones facere, in publicis stratis insidias ponere, praesumat: Super his convictus, juxta antiquum Plebiscitum Terræ Culmensis Capitali poena puniatur.

Et cum aliquis Nobilis decreto Publici Conventus, Iudicio Palatinorum aut Terrestris capitur, quod sub certis poenis in potestatem aut carcerem Civilem non tradatur, sed in manus Palatinorum. Si quis autem in Civitate, ubi nulla Arx est, capitur, & autoritate Conventus, Palatini aut Iudicii in carcerem Civilem conjicitur, in potestate eorundem, & non Civitatis permaneat; Fidejussoria autem cautione à carcere hujusmodi liberetur, nisi Causa fuerit Criminalis.

Et ut sub poena viginti florenorum Hungaricalium, quorum medietas Palatino, altera parti laesae cedat, absq; ulla remissione persolvenda, Nobiles & eorum subditi, autoritate seu potestate Civili, non capiantur detineantur aut arestentur. Nec Nobiles autoritate propria capiant aut detineant Cives vel eorum subditos, sed unusquisq; coram Iudice suo ordinario conveniatur, & Iusticiam requirat, nisi in Casibus recentibus & Actionibus Criminalibus, prout pax perpetua disponit, statuens, quod delinquens in loco delicti deprehensus, & contrahens de contractu recenti in loco contractus poterit conveniri.

Præte-

Ub

Præterea, ne in fluminibus Terrarum nostrarum Prussiae ab antiquo navigabilibus quibuscunq; obstacula fiant, ut tam piscibus quàm navibus & lignis liber transitus permittatur; Bonis ac Juribus nostris Regalibus & quorumcunq; Privilegiis antiquis, & præscripta consuetudine, salvis.

Nobilibus autem, qui habent Privilegium piscandi in lacubus nostris Regiis, aut testibus fide dignis probare possunt, se fuisse in possessione piscandi, aut quorum limites aut ager stagnis nostris Regiis adjacet, his quidem piscatio permitti debet, sed parvis retibus duntaxat, ad usum & mensam eorum propriam, non autem ad vendendum, Ea tamen conditione, ut retia castrensia in hyeme primos habeant tractus, & quòd tempore, quando pisces, qui Germanicè *Bressen* (Polonicè *Kliescz*) vocantur, semen aut foetum emittunt, nulli liberum sit in lacubus nostris Regiis piscari, ne hujusmodi piscium foetura in augmentando impediatur, Sed nolumus per hunc Articulum Tenentariis Bonorum nostrorum Regalium aliquod præjudicium generari, aut ipsis, seu quibuslibet aliis proprios lacus habentibus, vim aliquam inferri, quòminus juribus suis & antiquis Privilegiis uti possent.

Et præterea, ut Ecclesiastici Bona terrestria Ecclesiis ascribenda & approprianda sive incorporanda, absq; speciali consensu nostro amodò non nisi à suis Vasallis emant, ne obsequia nobis ex ipsis debita intereant; Pro se verò privatim illa emere possunt, Quæ si in vita sua non alienaverit, aut cuiquam non donaverint, ad eorum propinquos & consanguineos devolvantur.

Civibus Bona Terrestria, & Nobilibus Civilia Bona liberum sit deinceps emere, Ita tamen, quòd ad paria onere utrinq; feren-

55
ferenda sint obligati, Quòd scilicet Cives, ratione Bonorum Terrestrium, omnia Nobilitatis onera, & Nobiles, ratione Civilium Bonorum, omnia Civilia onera, æquis passibus ferant.

Nec amodò liceat rusticis feras in nemoribus venari, nec laqueos in sylvis & agris ponere, canes aut retia venatoria habere: Alioqui in potestate dominorum sit bombardas, canes, & retia hujusmodi auferre, & pro qualitate excessus mandatum prævaricantes in decem marcis Domino fundi applicandis toties quoties punire. Exceptis fossis pro Luporum captura, quas, sine tamen cujusvis præjudicio, quilibet cum consensu dominorum suorum habere potest.

Simili modo nec Palatini, Capitanei aut Nobiles, alter in alterius fundo, absq; voluntate Domini fundi, venari, nec in sylvis feras domare aut cicurare debet, quod Klupffen vocant, sub amissione rerum, equorum & curruum.

Bombardis autem nemo omninò nec in propriis nec in alienis sylvis, sub pœna Centum florenorum Hungaricalium irremissibiliter solvendorum, amodò utatur; cujus multæ medietas nobis, altera Ærario publico Terrarum Prussiæ, proveniat.

Et item, ut Palatini & Capitanei, quisq; in suo Palatinatu & Capitaneatu diligenter fines Terrarum observent, ne prædones & grassatores ingrediendo & egrediendo impunè grassentur.

Et præterea, ne rustici cum bombardis, cuspidibus, lanceis, gladiis, aut similibus armis, publicè aut privatim incedant, eaq; deferant, nisi ad venationem, aut publicam pacem tuendam, à Dominis & Potestatibus suis evocati fuerint: Scultetis etiam exceptis, quibus ob publicam functionem armatis esse liceat.

Ex quo etiam multorum querimoniis accepimus, quosdam Officialium nostrorum, præsertim Tucholienses, prætextu Mandati prohibitorii de invectione Salis peregrini in Poloniam, innocentibus, antequam finibus Terræ appropinquent, Salem adimere, Quod quia ipiquum est, sub gravi indignatione nostra prohibemus, ne de cætero cuiquam adimatur, nisi ultra fines transgresso.

Nobiles prætereà districtus Schlochoviensis, instar rusticorum, ut ligna ad Arcem ducant, aut alia servitia rusticalia faciant, cogi nolumus, Sed antiquam consuetudinem servandum esse decernimus.

Cum etiam Mercatores, & præsertim peregrini sive exotici homines, in Nobilitatis ac Civitatū injuriam, pelles, frumenta, humulum, ceram linum, & alia mercium genera, in villis ac pagis, clàm & publicè coëmere & negotiationes illicitas exercere soleant, autoritate nostra Regia firmiter prohibemus, ne id de cætero fiat, Statuentes, ut deinceps Subditi Dominorum, merces & res suas vendibiles in Civitates juxta veterem consuetudinem ducant, & in foro publico venales exhibeant; legitima tamen Dominorum suorum, cum pellibus ferarum & bestiolarum sylvestrium, ratione habita; Alioqui Emptoribus equos & currus, Venditoribus autem res venditas à Præfectis nostris adimi & confiscari volumus.

Mandamus insuper, & ita omninò habere volumus, ut Palatini debitores decimarum aratralium, & quorumvis Ecclesiasticorum proventuum Censuras contumaciter sustinentes ad hujusmodi debitorum solutionem remediis opportunis compellant, ne Ecclesiastici proventibus suis fraudentur.

Ea itaq; omnia & singula superius descripta, quæ vel veterum

rum
vel no
esse
gillun
quinu
ma,
mo o

SIG
va
verfi
num t
dinib
plicat
tias,
Terra
omni
EJ
Terra
sump
tres t
Oppi
ita ut
rum

rum Privilegiorum rationem continent, firma & fixa, ut prius vel noviter ad publicum commodum inventa, rata & perpetua esse volumus. Harum serie literarum, quibus & manum & sigillum nostrum apponere curavimus. Datum Cracoviæ feria quinta post festum Nativitatis Beatissimæ Virginis Mariæ proxima, Anno ejusdem partus Milesimo, Quingentesimò, trigesimo octavo, Regni verò nostri Anno trigesimo secundo.

SIGISMUNDVS REX ꝑꝑ.

Privilegium
DN. SIGISMUNDI REGIS,
De instantiis (quas vocant) in
Judiciis Terrarum Prussie
observandis,

SIGISMUNDUS Dei gratia Rex Polonia, Magnus Dux Lithuania, Russia, Prussia ac Masovia ꝑꝑ. Dominus & Heres, Universis & singulis, in quorum manus hæc nostra littera pervenerint, plenum testatumq; facimus, Quod cum & à Consiliariis, & à reliquis Ordinibus Terrarum nostrarum Prussia, una omnium voce fuisset nobis supplicatum, ut tres tantum, non quatuor, esse vellemus Judiciorum Instantias, ita ut à secunda instantia rectè ad nos, non autem ad Consiliarios Terrarum nostrarum Prussia fieret Appellatio: Nos tantum esse ea in re omnium Ordinum consensum videntes, atq; illud unà considerantes, quod & Juris ordini magis congruit, & cum ipsis litigantibus, tum Consiliariis Terrarum nostrarum Prussia minus est onerosum futurum, quorum illi sumptu inutili, hi verò supervacaneo labore & molestia liberabuntur, si tres tantum Judiciorum Instantie observentur: Judicia Civitatum & Oppidorum nostrorum Prussia in hunc ordinem redigenda putavimus, ita ut presentibus redigimus. Majoribus in Civitatibus Terrarum nostrarum Prussia apud Judicium Scabinorum primam esse volumus Instantiam,

am, à quo ad Senatum, Senatu rectà ad Tribunal nostrum Regium...
 Appellationem fieri. In Minoribus verò Civitatibus prima ut sit
 Instantia apud Judicium Civile, à quo, si litis aestimatio non excedat,
 precii in aut valorem quinquaginta marcarum Prutenicalium levis
 monetæ possit fieri Appellatio ad Capitaneos & præfectos locorum &
 ibi fiat secunda Instantia; à quibus, cui visum erit, liceat appellare ad
 tribunal nostrum Regium. Ubi verò valorem quinquaginta marca-
 rum excefferit, fiat Appellatio à Judicio Civili ad Consiliarios Terra-
 rum nostrarum Prussiae, ut apud eos tunc secunda sit Instantia, à quibus
 rectà ad Regium Tribunal nostrum appelletur. Quod autem atti-
 net ad Judicia Terrestria, maneat & servetur per omnia, ut est in Con-
 stitutionibus expressum. Hunc nos Appellationum ordinem invi-
 olatè ab omnibus in Majoribus & Minoribus Civitatibus Terrarum no-
 strarum Prussiae volumus observari, & mandamus, tertiam Instantiam
 apud Nos & non alibi esse debere presentibus decernentes. Harum,
 quibus Sigillum nostrum est appensum, testimonio Literarum. Da-
 tum Cracoviae feria quarta in vigilia S. Matthæi Apostoli & Evange-
 lista, Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, quadragesimo secundo;
 Regni verò nostri Anno trigesimo sexto.

SIGISMUNDUS REX sps;

Legatio

D. SIGISMUNDI REGIS,

ad Ordines Terrarum Prussiae, qua perspicuum est,
 eosdem Ordines, licet unum sint cum Regno Corpus, diversa tamen ha-
 bere Jura, & ad auxilia contra quosvis hostium impetus ferenda

non esse astrictos; Regiam quoq; Majestatem Juribus

Terrarum Prussiae nihil detractum cupere,

Anno DOMINI,

L. D. XLII.

Salu

Salute dicta & Gratia Regia in hanc sententiam Orator noster
 verba faciet. Deliberatum erat Sacrae Majestati Regiae.
 quandoquidem non sine gravi animi sui molestie toties id fru-
 strà egit, non amplius instare atque urgere, ut pro officio suo
 Dom. Vestrae Terrarum harum Prussiae rationibus consulere,
 quas impediri pro nonnullis intelligebat. Nam neq; personae
 dignitatisq; suae id esse putavit incassum ea tentari, quae tot mis-
 sis nunciis, tot tam accuratis horationibus & modò non obte-
 stationibus obtineri haecenus non potuerunt. Cùm tamen
 non suae privatae utilitati, sed Reipublicae Terrarum istarum com-
 modo, periculosissimis temporibus his, pro boni Regis veri que
 patriae parentis officio, prospectum voluerit, facile conicere pos-
 sunt Dom. Vestrae, quandoquidem tot jam legationibus nihil al-
 liud postulatum est per S. Majestatem Regiam à Dom. Vestris,
 quàm ut suam ipsorum & charissimorum pignorum, conjugumq;
 suarum salutis curam susciperent, ut fortunas suas salvas vel-
 lent, ut tuendae & defendendae patriae suae rationem aliquam ini-
 rent, quo ferendum illi animo fuerit, nihil se tantopere instando
 atq; urgendo proficere potuisse; poterat certè offensus animus
 eorum curam abjicere, quos ipsos sui curam priores abjecisse, suae-
 que postulationis & paternae admonitionis tam exiguam habuisse
 rationem videbat. Sed quo est paterno erga suos animo, quaq;
 est senili prudentia, etiamsi erratum ab his graviter videbat, quos
 librorum loco charos habet, non ideò tamen suum ab illis ani-
 mum prorsus alienandum, neq; curam eorum post habendam,
 existimavit; Me ad Dom. Vestras misit, ut, qui oculatus fui testis
 eorum, quae proximo superiore Autumno ad Budam gesta sunt,
 qui modò non ipse interfui miserandae cladi illi, quàm à Turcis eo
 tempore Respub. Christiana majorem accepit, quàm ut fando

explicari queat, verbis Majestatis ejus Do. Vestras admonerem, ut animo secum diligenter reputarent, quantum in periculum non modò Ungaria & Germania, verum etiam inclytum Poloniae Regnum & Terrae istae Prussiae universae ex hac tanta Christiani exercitus strage sint adductae. Si fuit aliquando, nunc hora est maximè, nos de somno surgere: Approinquavit enim ille, qui tanquam Leo circumiens quaerit, quem devoret. Nullum sibi quidem indictum à quoquam & denunciatum bellum habet S. Mtàs Regia, quae experientia magistra didicit, nihil esse pace utilius, cujus nomen dulce, res est ipsa cum primis salutaris. Semper itaque Mtàs ejus à turbulentis consiliis abhorruit, neque irritandum atque armis laceffendum quenquam putavit, etiamsi laceffita neque animum neque vires sibi deesse ostēdit, Christo conatus ejus adjuvante, ad vim cujusvis propulsandam, Ne nunc quidem alio est animo, quin potius in veteri more institutoque suo perseverare statuit; sed ea videt esse tempora, quibus majora, quam unquam antea, Regno ditionibusque Majestatis ejus in impendent pericula. Quare provocare ipsa neminem decrevit, sed providendum esse nihilominus dubiis temporibus his censet, si quae nec opinato vis alicunde major existat, quemadmodum ea propelli queat. Intelligit S. Mtàs Regia, quae sua sit, quae hostium potentia, suis ipsa viribus non esse fidendum prospicit, sed Christi solius gratiae & misericordiae, qui vult nihilominus, si adjuvari à se velimus, ut & ipsi manus admoveamus: In hoc itaque spe omni & fiducia collocata, non in curribus, non in equis, sed in solo nomine Domini nostri JESU CHRISTI, persuadet sibi S. Mtàs. Regia, si suorum omnium vires conjunctas habeat, etiamsi nulla adsint externe auxilia, posse se tamē, Christo Duce, quamlibet magnam hostium vim propulsare; Sed si solius Regni copiis id fieri posse credat, metuit, ne tentare

61

tare Dominum videatur. Quamobrem in hoc studium toto (quod
ajunt) pectore incumbit, ut non modò Regni, verùm etiam omni-
um Terrarum ditionumq; suarum vires, contra vim aliquam ma-
jorem, conjunctas habere queat, A qua ratione cùm non abhor-
rere videatur Magnus Ducatus Lithvaniæ, qui tamen ad Regnum
nequaquam pertinet, quantò magis æquum est, eandem ad rem
suas Do. Vestras voluntates inclinare, quæ etiam si Jura habeant
dixerit, idem tamen certè cum Regno corpus sunt? Nihil est ne-
cesse repetere eadem, quæ antea quoq; dicta sunt Do. Vestris, &
quæ ipsæ pro sua prudentia facilè perspiciunt, quàm facile sit dis-
persos vincere, quàm difficile in unum omnes congregatos. Si,
quod Deus omen avertat, aliquid de Regno actum esset, quæ spes
reliqua Terris his esse posset? Hoc itaq; providendum est omni ra-
tione, ut totum Regni Corpus, si quæ vis major sit, ei se opponat,
adjunctis etiam eorum auxiliis, qui etsi ad Regni Corpus non spe-
ctant, eidem tamen Domino subsunt. Nihil est, quòd hic Legum
& patriarum Constitutionum fiat mentio, quæ cùm ad utilitatem
Reipub. latæ sint ad interitum ejus uti eis velle rationis non est.
Non hoc postulat Sacra Mæ Regia, ut ad quemvis hostium impe-
tum suas Do. Vestræ cum Regno vires conjungant: nihil illa de
Juribus Terræ hujus detractum cupit: Sed si usus veniat, quod ta-
mè prohibere Divina misericordia dignetur, ut potentior aliquis
hostis ingruat, Tum verò postulat Sacra Majestas Regia, ut tan-
quam ad commune incendium restinguendum, communibus
omnium viribus succuratur, Ne si de Legum literis disputare,
quàm armis libertatem nostram tueri maluerimus, non modò
Jura nobis nostra eripiantur, sed nos etiam ipsi unà, & conjuges
liberiq; nostri, partim vita fortunisq; omnibus evertamur, par-
tim in duram servitutem captivi ducamur, Quæ omnia gratia
sua

sua & misericordia procul à nobis Deus avertete dignetur. Ad-
 moneat Dom. Vestras infelicis Ungariæ casus, quæ, si conjunctis
 omnium viribus hostili potentia restitisset, nondum fortassis ad
 hanc calamitatem pervenisset, quam sine lachrymis nemo com-
 memorare potest. Hoc unà secum reputent Do. vestra, quæ fides
 Regi & Domino debeat, quàm id indecorum, quàm parum ho-
 nestum nobis futurum esset, quàm à Nobilitate Virtuteq; nostra
 prorsus alienum, Regem & Dominum nostrum, de nobis benè
 merentem, de Regno, deq; fortunis suis omnibus dimicantem
 deserere, neque ei periclitanti omni ope nostra adesse. Non est,
 quòd Do. Vestra in id tempus consultationem hac de re rejiciant,
 quo armis potius; quàm consilio, opus futurum esset. Tempori
 providendum est, si & Regem nostrum & nos ipsos salvos esse vo-
 lumus. Nam & hæc ipsa ætas, quæ instat, quid allatura sit, quis est
 qui certò scire queat? Non modò Sereniss. Ro. Regi, sed & fratri
 ejus Imperatoriæ Majestati, graviter his temporibus fortuna est
 adversata, quæ non minorem, quàm ipse Serenissimus Ro. Rex,
 cladem accepisse cerrò nunciatur, qua ex re dubium non est quin
 creverint animi communi Christiani nominis hosti. Omnia itaq;
 formidat S. Mtàs Regia, ac tempori prospiciendum suis esse pu-
 tat. Quapropter in his ipsis Comitibus constituent jam tandem
 Do. Vestra, quibus copiis adesse Regno possint, si quis hostium
 fiat validior inpetus: Ac, ne desint bellorum nervi, certam eti-
 am pecuniam contribuendam decernant, qua conduci miles que-
 at, si qua id necessitas postulet.

Hæc sunt, de quibus agere me cum Do. Vestris S. Mtàs Regia-
 misit, quæ cùm ejus generis sint, ut ad salutem earum tuendam,
 ad fortunas conservandas pertineant, etiam atq; etiam pro pater-
 no animo suo Do. vestras horrat S. Mtàs Regia, ne usq; adeò
 Rei.

Reip
 gum
 Maj
 quid
 tem

giam
 ut ra
 nibu
 fit, fil
 ditis
 me n
 de re
 com
 secu

Oro
 runt
 tas, &
 ras

IN
 /lin
 coru

Reipub. suæ commodorum, neve suæ ipsius & librorum conjugumq; suarum salutis oblivisci velint, ut salubris his monitis S. Majestatis R, obtemperandum non putent; Meminerit potiùs, quid Principi suo, quid patriæ suæ debeant, atq; ad illius utilitatem consilia sua omnia dirigant.

Quoniam verò allatæ sunt non pridem literæ ad S. Mtém Regiam, à Serenissima Da. Maria Hungariæ Regina, quibus postulat ut ratio inveniatur, qua per Sereniss. Dom. Daniæ Regem hominibusejus ultro citroq; tutò navigare liceat, Quod nisi curatum sit, sibi necesse fore, ut aliorum Principum, ita nostris quoq; Subditis navigatione interdiceret. Harum literarum exemplum ad me missum Do. vestris profero, ut posteaquam legerint, quid eade re consilii capiendum sit, S. Majestati Regiæ significent; quò commodis harum Terrarum prospiciatur, ut libera omnibus & secura sit navigatio, &c.

*Samuel Episcopus Plocen.
& Vice-Cancell. Ss.*

Ad

DN. SIGISMUNDUM REGEM,

Ordinum Terrarum Prussiæ missa Legatio, qua petierunt, ut Privilegiorum literas, progenitorum fide, virtute & sanguine paratas, & ab ipsis fide conscientia non pejore hæcenus possessas, ratas inviolatasq; conservaret; Terrarum tum temporis Præside vigilantissimo Reverendissimo Dom. Tidemanno Gifio Episcop Varmien.

Anno D O M I M I,
M. D. XLVIII.

IN magna perturbatione Anno superiore, Serenissimus REX, constituti S. Majestatis V. subditi Consilarii Terrarum Prussiæ, cum eorum Jura & Privilegia solito acrius oppugnarentur, collato consilio

I cum

cum ceteris illorum Terrarum Statibus, nos ex singulis quibusq; Ordinibus delectos ad Sereniss. Majestat. V. designaverant Oratores. Quoniam verò ejusmodi videbatur esse causa, quæ Majest. Regiæ animum perplexiorem reddere posset, si sine mediatore commodo apud ipsam ageretur, censuerunt prius Legationis nostræ rationes omnes S. Majestatis V. Filio, Regi & Domino nostro clementissimo, ad quem totius negotii pondus per venturum erat, exponendas esse.

Missi igitur in Lithvaniæ Ducatum, cuncta ad ejus Mtëm retulimus quæ apud S. Mtëm. V. agenda nobis essent, quorum omnium exempla atq; ipsam instructam Legationem cum non ignoremus ad Majestatem V. transmissam fuisse, nolumus nunc iterata illorum recensione auribus Majest. V. duplicato tædio esse molestiores. Ne tamen fides desit relatis, ipsum Legationis autographum V. Majestati, quandocunq; jusserit, exhibere parati sumus: Interim alterum ipsius exemplum, per opportunitatem coram Majestate, V. recitandum, offerrimus, humiliter eam precantes, dignetur hæc non certandi studio, sed supplici & sincera fide, ne citra necessitatem proposita, in benigniorem partem interpretari, ac pio, ut solet affectu in animum admittere.

Quoniam verò nobis & fratribus nostris plus præsidii est in naturali illa clementia & æquitate Majestatis V. quam incontentiosa verborum & argumentorum explicatione, ipsas Privilegiorum literas, quibus nitimur, publica fide exceptas, reponimus & prosternimus ad pedes Majestatis V. cui potestas est vel conculcare illas, si id commeriti sumus, vel rata inviolataq; conservare ea, quæ solenni pactorum fœdere recepta sanctè, ac non solum clarissimæ memoriæ CASIMIRI Regis parentis, sed ipsius quoq; Majestatis V. & plurimorum procerum, hujus Regni Senatorum, quorum nepotes & cognati adhuc supersunt, sigillis & sponsionibus stabilita esse, hæc, quæ hîc coram Majestate V. in prospectu jacent, clarissimè testantur. Quæ omnia progenitorum nostrorum fide, virtute

& san-

& sa
Mta
ac on
Spir
ribu
conc
luti,
& g
nobu
sciun
ris
us qu
ma,
deni
am,
Ma
mili
deni
vat
moa
mit
qua
in n
non
tis
men
stra
gra

Et sanguine parta, cum à nobis posteris fide Et conscientia non pejore sub
 Mtis vestra tutela hætenus possideantur, Nos nomine dictorum Statuum
 ac omnium Majestatis V. subditorum, Terras Prusie incolentium, tam
 Spiritualium quàm Secularium, tam adultorum quàm à maternis ube-
 ribus pendentium, quorum omnium una libertatis agitur causa, una
 concussionis manet asperitas, ad pedes S. Majestatis V. humiliter provo-
 luti, per adorandam gloriam divinæ Majestatis, sub cujus conspectu acta
 Et gesta sunt hæc omnia, per Domini nostri Jesu Christi preciosum pro
 nobis effusum sanguinem redemptionis, istorum nostrorum fœderum con-
 scium per venerandum nomen Et honorem Divi CASIMIRI genito-
 ris Majestatis V. qui omnium illorum fuit dux, præses Et author, per ipsi-
 us quoq; Majestatis V. regalem hunc thronum, Et sacrum Regni Diade-
 ma, sub cujus protectione hætenus sustentati utcumq; respiramus, per
 deniq; altissimam illam Majorum nostrorum fidem, qua se Et salutem su-
 am, conjuges Et liberos, fortunas Et facultates suas omnes Divo parenti
 Majestatis V. Et inclyto huic Regno ultrò crediderunt, Oramus Et hu-
 militer obsecramus Mtëm vestram ejusq; pietatem ac Orbi celebrem fi-
 dem obtestamur, ne sinat hanc gloriosam senectutem dejici à conscia ser-
 vata semper justitia erga omnes, ac à præconio illo Regalis constantiæ Et
 moderationis, quo totius Orbis Monarchas hætenus antecellit, Nec per-
 mittat, nos totò spiritu Et anima sibi subjectos deturbari à libertate illa,
 quam à Majestate V. Et ejus Divo parente acceptam, hæreditariam
 in nos patres nostri transfuderunt, Qua præter commeritum privari,
 non potest nobis vitæ Et facultatum destitutione esse minus acerbum.

Commoniti autem usu Et experientia in victæ clementiæ Et equita-
 tis Majestatis vestræ, firma sumus spe, Majorum nostrorum fidem Et
 merita, ac in nos propagatam fidelitatem apud ipsam Majestatem ve-
 stram digna haberi æstimatione, ac propterea nos Et dictos Status sub
 gratia Et protectione ejus ab hac infestatione deinceps fore tutos restau-

66.

ratis, his quæ hæcenus ab integritate sunt cõvulsa, quod devotissimè iterum supplicamus. Provocabit hac benignitate M^{aj}as V. animos subditorum ad flagrantiora fidei & devotionis obsequia, ac sibi Serenissimoq; Filio suo laudem hanc conservatæ Justitiæ apud posteros indicibilem & sempiternam constituet. Non dubitamus Serenissimæ Rex, Sacra M^{aj}as vestra dignabitur nostris his humillimis nec inhonestis, imò & necessariis supplicationibus gratiosam aurem præbere, nosq; elementer exauditos, ac sibi devotissimè commendatos, ad fratres nostros letos nuncios remittere.

SUPPLICATIO
EORUNDEM LEGATORUM, OBLATA REGIÆ MAJESTATI DIE XXIII.
JANUARI.

Serenissime Rex, dignabitur M^{aj}as Vestra in memoriam revocare, nos nuper nomine omnium Statuum Terrarum Prussicæ ad pedes Majest: Vestræ provolutos non aliud petiisse quam proprium Regiæ Celsitudinis officium, ut Jura & Privilegia nostra, quorum exempla ad pedes Majestatis V. collavimus, nobis integra fide servarentur, Ea sanè Privilegia, quæ ob excellentissima Majorum nostrorum merita à Serenissimis Poloniæ Regibus concessa, nobis posteris hæreditaria successione sunt per manus tradita. Quæ quamvis in collatione Dignitatum, Officiorum & Præfecturam nominisq; fuerint cum injuriâ nostrorum interrupta, tamen à Majest: Vestra Thorunii nuper fuerunt in plurimorum Regni Senatorum Præsentia reintegrata & innovata, multis subsequitis promissis Regio Sigillo & manu firmatis, de non admittendo deinceps similibus eruptionum eventu. Id verò quem in modum sit nobis conservatum (quod multo gemitu referimus) præsentium temporum casus ostendit, quo non solum conatum & studia adversariorum in occupandis nostris Juribus acerrima, sed etiam ipsos jam occupatores nobis insultantes oculis cernimus. Ad quas reprimendas & tollendas injurias si non moverint animum Majestatis V. supplices preces nostræ, tam religiosæ obtestationes divini nominis ac passionis Domini nostri Jesu Christi, non habemus in mundo reliquum aliquid præsidii aut intercessio.

cessionis; his nobis adversantibus, qui votorum nostrorum adstipulatores
 merito esse deberent. Revertimur igitur ad unicum illud remedium suppli-
 cationis nostræ, per ipsius D. nostri Jesu Christi Sacratissimam mortem, uni-
 cum hoc petentes, quod toties repetere coram Majest. Vestra pudor nos
 cohibet, ac hoc ipsum etiam pro nostra fidelium Consiliariorum fide con-
 sulentes, ut cuiq; jura sua salva maneant. Quæ cum sit actionum nostrarum
 summa, obsecramus, ne diutius nos Mtas vestra in hac ambiguitate su-
 stineat, sed petentibus nobis respondere dignetur, volet annon volet Privi-
 legia nostra integra nobis conservare & manutenere, simulq; nobis integra
 restituere, quæ contra Privilegia nostra sunt alienata ac scripto aliquo hanc
 suæ voluntatis declarationem nobis attestari, ut de actis nostris & hujus Le-
 gationis nostræ successu fidem fratribus nostris facere liceat, ac omnibus
 Majestatis Vestræ subditis referre, quæ ipsis restet libertatis spes & condi-
 tio. Non enim Sereniss. Rex, propterea huc missi sumus, ut de Statu & Li-
 bertatibus nostris iudicio contendimus cum quoquam; minimè verò, ut
 eorum subeamus cognitionem, quorum superioritatem non agnoscimus,
 sed quorundam ex illis adversitatem experimur. Negocium nobis cum ne-
 mine est, nisi cum S. Maestate V. quæ ut pãcta & conventa ac toties pro-
 missa servet, divino & humano jure nobis est obligata. Non partes nostras
 exegimus humilitatis & supplicitis debitæ, nec spem deponimus, quin S.
 Mtas V. justitiæ rationibus devicta, ea, quæ à nostris Privilegiis, maximè in
 Castro tum & Præfecturarum alienatione hætenus sunt avulsa, nobis hic
 præsentibus restaurare dignabitur, ratione aliqua reperta, qua his Domi-
 nis, qui inscriptiones novas utcumq; super his obtinuerunt, pro præstitis
 servitiis compensatio aliqua e tra nostram injuriam fieri possit: Interim eti-
 am proviso, ut Generosus Dominus à Baysen Castallanus Elbingen ob infi-
 gnia merita pro genitorum suorum liberè fruatur Inscriptionibus, quas su-
 per Castro Mewen. à Mtè V. obtinet, ante quarum exitum deturbare illum
 Dominus Palatinus Plocen. conatus est, de qua inconcessa licentia ex Terris
 Prussi pleriq; exacerbati ad nos scripserunt; nec parum nos quoq; afflixit,
 quòd hæc, nobis hic apud Mtèm. V. ad ejus vocationem præsentibus præter
 spem & opinionem admittuntur. Dignetur autem Sacra Majest. V. his omni-
 bus rebus Regia benignitate ita prospicere, ne cum mœrore & pudore ad
 fratres nostros reversi, majorem etiam ipsis mœrorem afferamus, Acceptu-
 ra pro hoc iustitiæ merito, præter divinæ gratiæ pensationem, etiam hujus
 afflictæ nobisq; dolendæ valetudinis suæ optatum laxationem: A nobis ve-

rd consolatis subditis suis, quæ inde commoda sibi Serenissimoq; Filio suo proventura sint, pro sua incomparabili prudentia, ipsa æstimabit.

Ejusdem S. Matris V.

Subditi

*Legati omnium Statuum Terrar. Prussia unâ cum
Equestris Ordinis & Civitat. Minor. Nunciis.*

LITERAE,

DN. SIGISMUNDI AUGUSTI REGIS,

Quibus se debitum Jus Iurandum præstitisse, & ita Serenissimi Parentes pro se datam fidem liberasse significat, & sollenniter caver, quòd post obitum Patris nemo Subditorum parere debeat, nisi priùs ipsis omnia Jura & Privilegia tam publica quàm privata, & quasvis literas Libertates, & Immunitates, à Majoribus suis donatas, & à Serenissimo Parente adhuc donandas & constituendas, literis suis confirmaverit, & juxta continentiam & tenores earundem in debita executione posuerit.

SIGISMUNDVS AVGVSTVS Dei gratia Rex Polonia, Magnus Dux Lithuania, Russia, Prussia, Masovia, &c. Dominus & Hares. Significamus testatum q; facimus universis & singulis cujuslibet Ordinis, Dignitatis atq; conditionis hominibus, Quum Consilarii Regni nostri Polonia, singulari quadam propensione erga Serenissimum Parentem nostrum Dominum Dom. SIGISMUNDVM ejus nominis Primum Regem Polonia, & erga nos profapiamq; nostram universam adducti, Anno ab hinc septimo nos Regem Polonia designarent, eidemq; Regno, obedientia & fidelitatis jurejurando nobis dato, nos inaugurarent, recepit eis pro nobis & sponndit, & literarum monumentis consignatis cavuit idem Serenissimus Parens noster, quo volente & adjuvante hæc fiebant, minimè teneri eos jurejurando suo, quod nobis præstitissent, nec imperio nostro parere debere, nisi nos ipsis vicissim jurarem, Nos omnia Jura, Privilegia, libertates, literas & immunitates justas & legitimas, ejusdem Regni nostri Ecclesiasticas & seculares, quibusvis Ordinibus & hominibus, nemine excepto, à Majoribus nostris Regibus Polonia, præsertim autem à Divo Casimiro antiquo, Ludovico, Vladislao Proavo, Vladisl. magno Patruo, Casimiro Avo Ioanne Alberto & Alexandro patruis, & Serenis. Sigismundo Primo Patre nostro donatas, omninò ratas habituros esse, servaturos & defensores, omniaq; inque ab eodem Regno ab alienata atq; distracta pro

viribus nobis nostris recuperaturos, & ad unionem Regni aggregaturos, nec imminuturos fines ejusdem Regni Polonia, sed aucturos potius prolaturus q̄ quoad poterimus, at q̄ id jusjurandum ut tum deniq; daremus, cum adultiorem atate atigissemus, hoc est, cum quindecimum atatis nostri a annum egressi essemus, Verum ea lege tamen, ut nihilominus universa ejusdem Regni Polonia potestas, imperium & jurisdictio penes Serenissimum Parentem nostrum esset, quoad is viveret. Id verò tempus prescriptum quum advenisset, juravimus publicè in summo templo in Arce Cracoviensi, quarta die Februarii anni presentis, verbis conceptis ad Sancta Dei Evangelia, in eam sententiam, cujus supra meminimus, & Serenissimi Parentis nostri fidem pro nobis datam liberavimus. Ceterum ut pactis illis & conditionibus, quibus ad nos Regnum delatum est, stemus, & ne idem illud Regnum nostrum ullis turpis at q̄ difficultatibus involveremus, memores primorum beneficiorum, officii q̄ nostris, at q̄ benevolentia singularis erga nos omnium nostrorum Subditorum, recipimus, spondemus ac Regio nostro verbo pollicemur, Primum omnia nos, quaecunq; juravimus, omnibus Subditis nostris Incolis Regni Polonia, cujuscunq; Ordinis & conditionis fuerint, absq; ulla controversia, servare, defendere, & exequi velle. Deinde, nihil nos imperiine q̄ jurisdictionis in eodem Regno, vivente Serenissimo Patre nostro nobis esse usurpaturos, neq; coacturos quenquam invitum & recusantem voluntati jusis q̄ nostris parere, Sed in ejusdem Sereniss. Parentis nostri potestate, quoad victurus est, omnia nos q̄ ipsos etiam futuros esse. Postremo, post obitum etiam, qui utinam serò contingat; Sereniss. Patris nostri, neminem predictorum Subditorum nostrorum nobis parere debere, nisi prius ipsis universis omnia iura & Privilegia, tam Regni nostri Polonia & ditionam ejus communia, quam privatorum personarum aut locorum quorumcunq; privata & quasvis Libertates, Literas & Immunitates à supramemoratis Majoribus nostris donatas, quaq; deinceps adhuc à Serenissimo Patre nostro, quamdiu vivet, donabuntur & constituentur, literis nostris confirmaverimus, at q̄ juxta continentiam & tenores earundem in debita executione posuerimus: Quae omnia libenter pro viribus nostris faciemus & exequemur, Quod ut certum firmum q̄ sit signo nostro, quo nunc utimur, literas hasce consignavimus, & manu nostra subscripsimus. Datum Cracovia sexta Februarii, Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, Trigesimo septimo.

Declaratio Juramenti

DN. SIGISMUDI AUGUSTI REGIS,

Regno Poloniae praestiti; illud ad Terras quoq; Prussiae pertinere illasq; cum suis subditis in illo esse comprehensas,

SIGIS-

SIGISMUNDUS AUGUSTUS Dei gratia Rex Poloniæ, Magnus
Dux Lithvaniæ, Russiæ totiusque Prussiæ, Masoviæ &c. Do-
minus & Hæres, Significamus præsentibus literis quorum interest,
universis. Quoniam in dubium vertitur, an Jus Jurandum nostrum,
quod Anno Millesimo, Quingentesimo, Trigesimo septimo so-
lenniter præstitimus, Status quoq; & Subdito Terrarum nostrarum
Prussiæ comprehendat, cum ad Status tantum Regni Poloniæ vi-
deatur adstrictum, de aliis Dominiis ipsi Regno incorporatis nul-
la mentione facta: Nos pro liberatione fidei Divi Parentis nostri,
& securitate Terrarum nostrarum Prussiæ, præsentibus declaramus
& interpretamur, hoc nostrum Juramentum, bona fide dicimus &
affirmamus, nostram intentionem & mentem, tunc cum Juravi-
mus, fuisse, nec alio sensu à nobis intellectum esse, quam ut ipsum
Juramentum etiam ad Terras Prussiæ pertineret, ipsaq; Terræ
cum suis Subditis in illo essent comprehensæ, uti & comprehen-
sos volumus & interpretamur. Harum testimonio literarum,
quibus Sigillum nostrum est impressum. Datum Piotrkoviæ
pridie Epiphaniæ Domini in Conventione Regni Generali, Anno
Domini Millesimo, Quingentesimo, Quadragelimo nono, Regni
nostri XIX.

*Samuel Episcopus Cracovien & R. P.
Cancellar. Ist.*

*Relatio Reveren. in Christo Patris
Domini Samuelis Episcopi Cracov.
& Regni Polonia Cancellarii &c.*

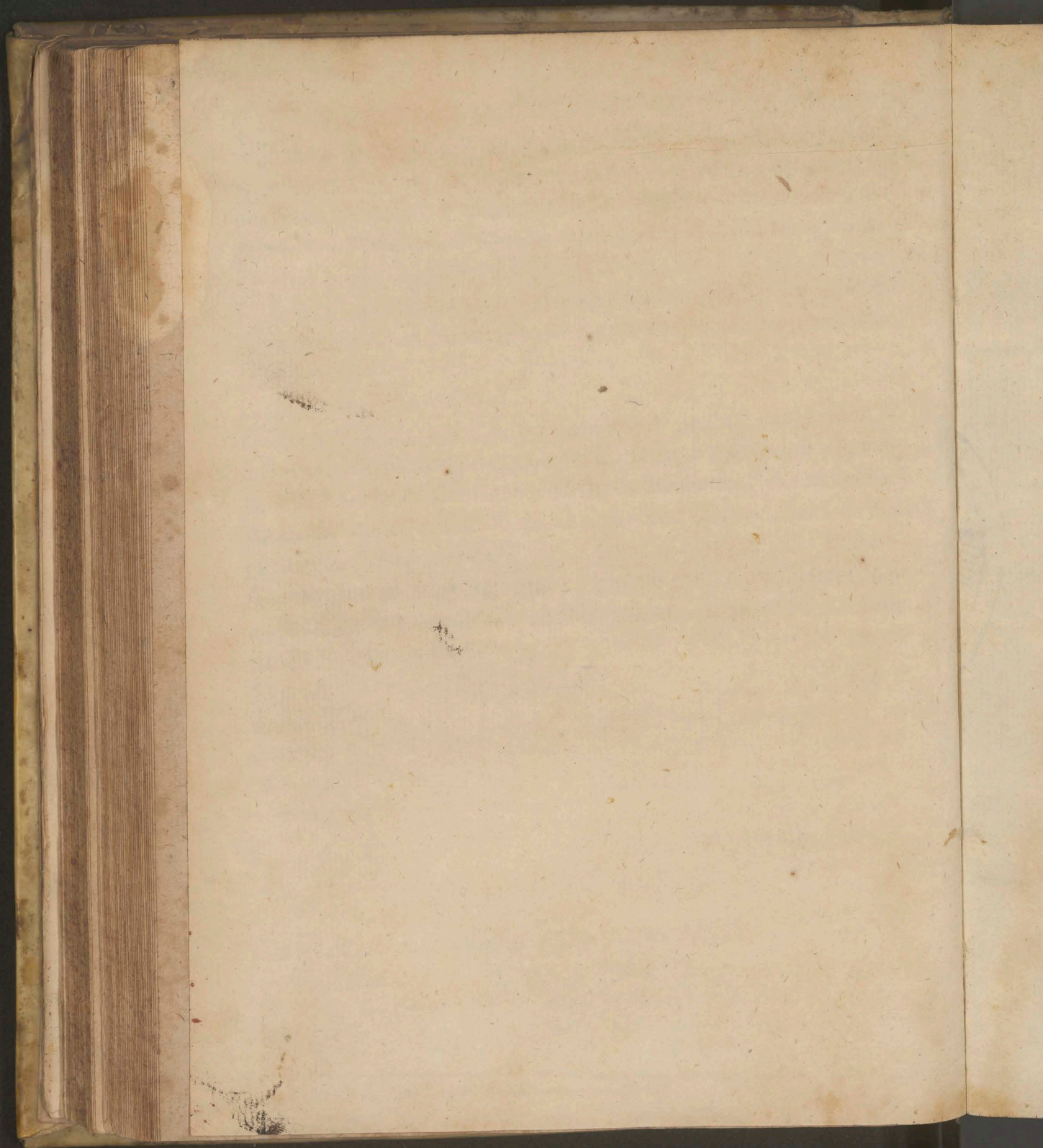

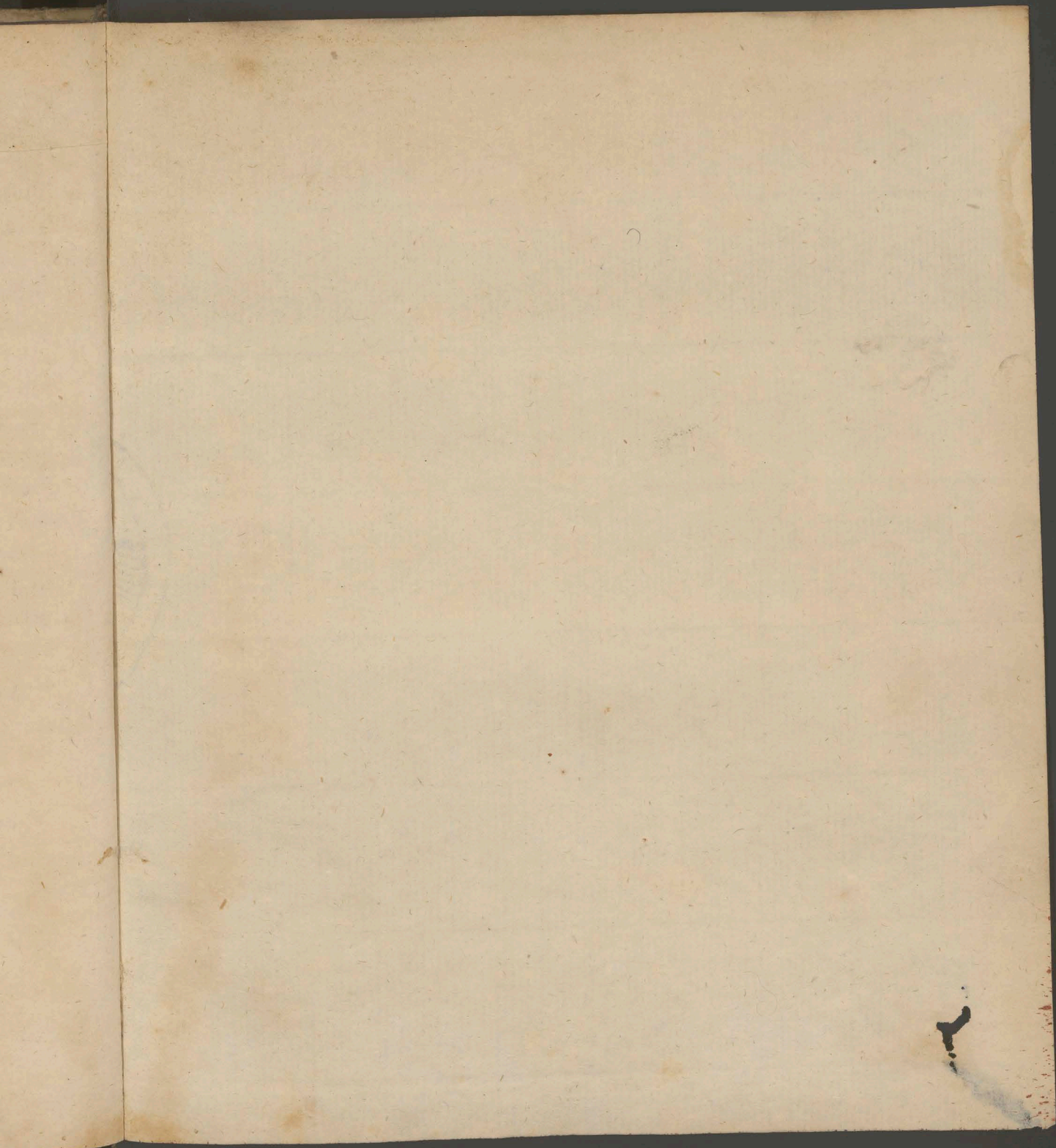
F I N I S.

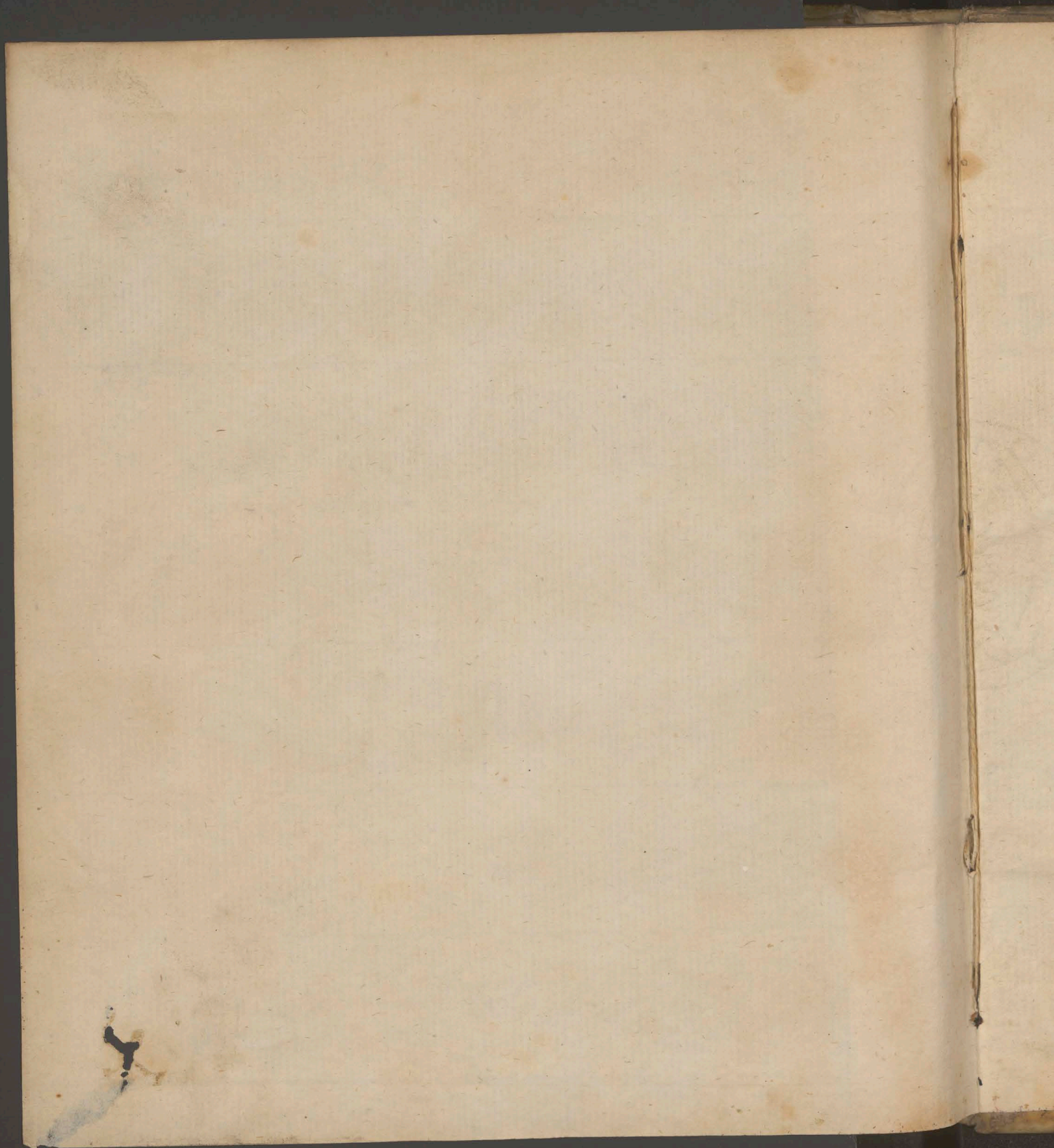

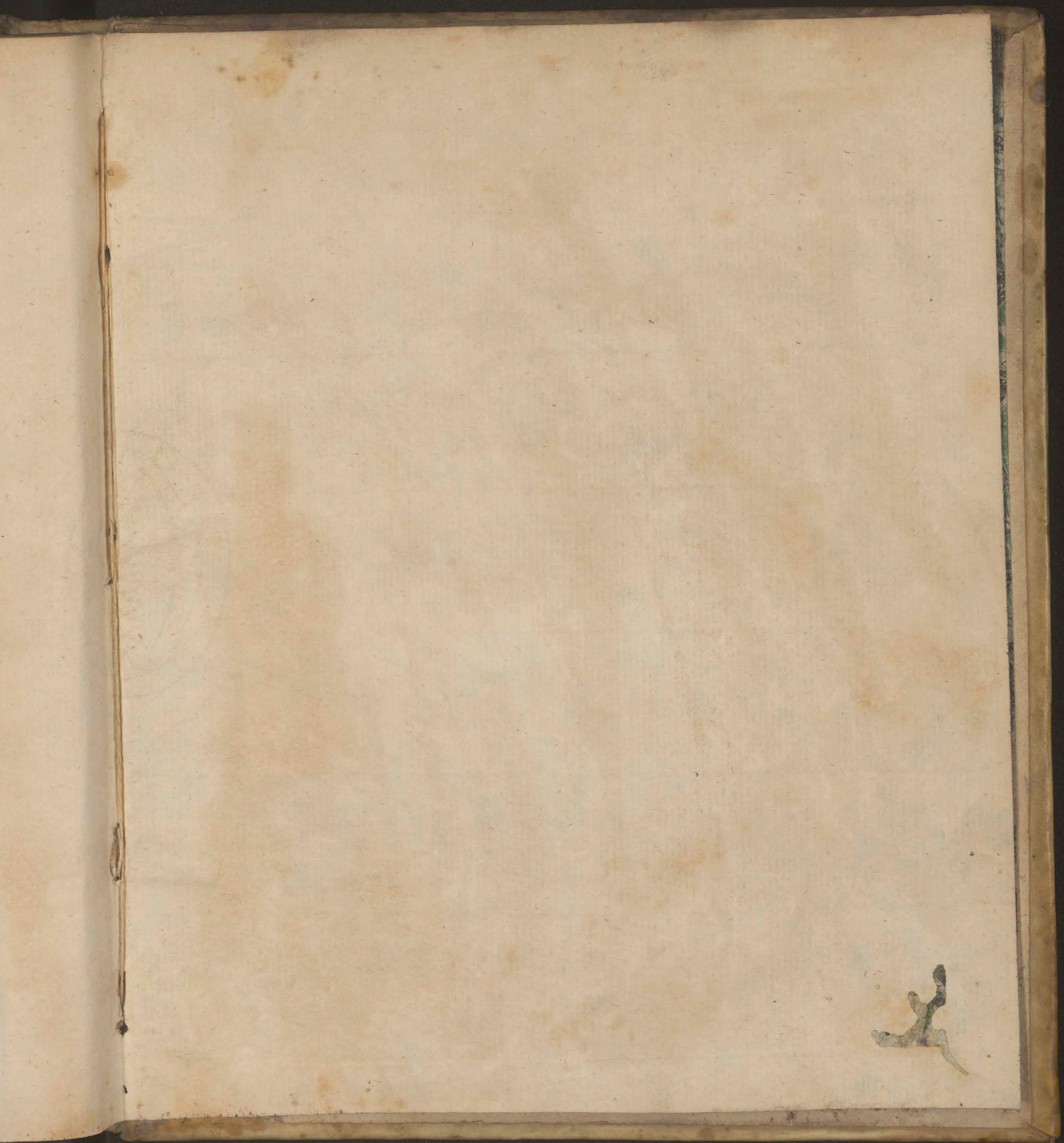
gnus
Do-
ereft,
strū,
o so-
trarū
æ vi-
s nul-
oftri,
aran.
us &
ravi-
psum
Terræ
ehen-
rum,
kovia
Anno
Regni

icov.
pc:

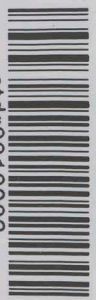

51070010903

Biblioteka Jagiellońska

